Mugur Andronic

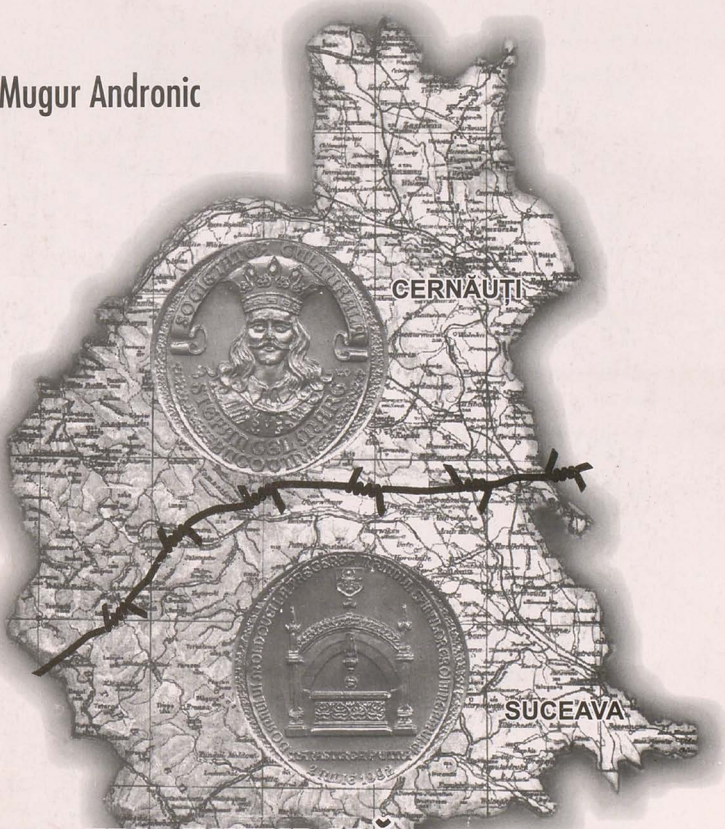

SOCIETATEA CULTURALĂ „ȘTEFAN CEL MARE" BUCOVINA UN DECENIU ÎN SLUJBA BUCOVINEI

Editat de Societatea Culturală „Ștefan cel Mare" Bucovina
Suceava

https://biblioteca-digitala.ro

PAGINI DIN ISTORIA ȘI CULTURA BUCOVINEI
III.
MUGUR ANDRONIC

SOCIETATEA CULTURALĂ „ȘTEFAN CEL MARE" - BUCOVINA UN DECENIU ÎN SLUJBA BUCOVINEI

Editat de Societatea Culturală „ȘTEFAN CEL MARE"
Bucovina/Suceava
la a LXXXII-a aniversare a Unirii Basarabiei cu România

https://biblioteca-digitala.ro

COPERTA: MUGUR ANDRONIC

Tipărită cu binecuvântarea I.P.S. Pimen, Arhiepiscopul Sucevei şi Rădăuţilor

„Bucovina este partea cea mai veche şi mai frumoasă a ţării noastre, raiul Moldovei (...) acolo sunt moaştele celor mai mari dintre domnii români; acolo doarme Dragoş îmblânzitorul de zimbri, Ştefan cel Mare, zidul de apărare al creştinismului."

Mihai Eminescu

Lucrare apărută datorită nobilelor sponsorizări făcute de S.C. „EUROFARM HOLDING" S.A. (Liviu Şugăr) şi S.C. „NORD ELECTRONIC" S.R.L. (Aurel Vasiliu) cărora li se aduc mulţumiri şi pe această cale.

ISBN 973-0-01087-0

https://biblioteca-digitala.ro

... „că Moldova n-a fost a strămoşilor mei, n-a fost a mea şi nu-i a voastră, ci a urmaşilor voştri ş-a urmaşilor urmaşilor voştri în veacul vecilor".

CUVÂNT ÎNAINTE

Imperiile hrăpărețe şi cotropirile de teritoriu străin, mai devreme sau mai târziu, sunt hărăzite să moară. Aşa ne demonstrează istoria, supremul judecător al Timpului, de mai multe mii de ani. Ceea ce nu moare şi nu are dreptul să moară sunt cultura, spiritualitatea, limba şi aspirațiile cele mai legitime şi înălțătoare ale oricărei națiuni.

Iată deci, că o dată cu dezintegrarea „monstrului sovietic" şi descătuşarea fostului „lagăr" comunist european, popoarele care până nu demult fuseseră obligate să se „lumineze" de la răsărit, au început asiduu să-şi caute calea propriului destin contopit în larga simfonie continentală pe cale de întrupare.

În acest context general, şi în România s-au desfăşurat după Revoluție rapide şi ample procese de restructurare. În unele privințe situația de după 22 Decembrie 1989 căpătase asemănări şi conotații cu cea a țării din preajma ultimului război sau din timpurile imediat de după. Trecuse aproape jumătate de secol de la ocupația de către imperiul stalinist (a se citi satanist!) a nordului Bucovinei şi Basarabiei, timp în care un deosebit de puternic sistem al minciunii, înstrăinării de neam şi de ştergere a conştiinței naționale româneşti, a lucrat în teritoriile ocupate în chip diabolic, reuşind în cele din urmă, peste cadavrele, sufletele şi trupurile schingiuite a zeci de mii de români (de la plugari până la slujbaşii Sfintei biserici strămoşeşti) să creeze aşa-zisul „popor sovietic moldovenesc". Căci dacă conceptul tembel nu a existat decât în tratatele „savanților" sovietici, şi nu în dicționarele lumii întregi civilizate, astăzi constatăm cu stupoare - cel puțin la prima vedere - şi tristețe că cei mai mulți dintre cetățenii teritoriilor ocupate, deşi poartă în buzunarul de la piept, de lângă inimă, paşaportul de identitate al limbii marilor clasici ai literaturii noastre (care nici unul nu a afirmat că aparține altui popor decât cel român!), refuză - unii încă de FRICĂ - să se considere români.

Privind retrospectiv, nu cunoaştem în istoria universală a tuturor timpurilor un imperiu care a sacrificat atâta sânge şi lacrimi omeneşti pentru astfel de scopuri justificative şi nici în Europa postbelică vreo astfel de teorie dusă în pragul nesimțirii şi absurdului.

Dacă acei activişti ai partidului bolşevic, mai mult sau mai puțin oameni „de ştiință", care au creat şi promovat aceste falsificări (inclusiv a istoriei tuturor românilor!) nu şi-au primit pedeapsa meritată, nici măcar pe plan moral, în schimb a revenit societății civile româneşti, în cea mai mare parte, sarcina de onoare, datoria patriotică de a contribui, chiar cu mijoacele financiare modeste la renaşterea culturală a românilor din teritoriile cotropite de URSS în anul 1940.

Iată deci, foarte pe scurt, contextul în care s-a născut Societatea culturală „Ştefan cel Mare" - Bucovina din Suceava, în zilele de sfârşit de iarnă şi început de primăvară ale anului I al Libertății noastre, în care speranțele tuturor românilor se îndreptau spre viitorul apropiat pentru prosperitate şi unitate națională.

https://biblioteca-digitala.ro

CAPITOLUL I
CREARE - LEGALIZARE - PRIMELE INIȚIATIVE

Entuziasmul general, inclusiv cel legat de posibilitatea unirii Basarabiei la Țară era deosebit de mare. Asistam practic la o refulare spirituală, după zeci de ani de înstrăinare a speranței, a imaginației... Era vremea neuitatelor „Poduri de flori" de la Prut.

La Bucureşti se crease Asociația „Pro Basarabia şi Bucovina", sub conducerea lui Nicolae Lupan, un basarabean întors din exilul său occidental. Cu ocazia unei deplasări la Bucureşti, el propusese autorului acestor rânduri, crearea la Suceava a unei filiale a asociației sale, deoarece în Bucovina încă nu exista aşa ceva. Inițial propunerea era deosebit de tentantă. În scurt timp însă, asistam la televizor la tot felul de manifestări organizate de PNȚCD, PNL, ş.a. împotriva guvernării de atunci, cu sloganuri precum „Regele Mihai!", „Monarhia salvează România!", „Jos Iliescu!" etc, etc..., unde printre organizatori se declara şi asociația amintită, caracterizată de altfel prin însuşi statutul său drept apolitică. După ce inițiasem o corespondență cu ing. N. Halippa, fiul marelui unionist basarabean de la 1918, Pan Halippa, care deținea la „Pro Basarabia şi Bucovina" funcția de vicepreşedinte, căruia îi trimisesem în scris şi unele propuneri organizatorice concrete, pentru a nu se compromite ideea de asociație apolitică (care să însumeze cât mai mulți membri, indiferent de simpatii şi apartenențe de partid), nesubordonată nici unei forțe politice, am renunțat la proiectul inițial de creare a unei filiale sucevene.

Nu peste mult timp, citind numărul din 17 februarie 1990 al ziarului „Timpul" din Iaşi, am aflat despre crearea unei societăți culturale purtând numele celui mai strălucit domnitor al Moldovei, „Ştefan cel Mare". Fiind un real simbol de forță pentru români şi mai ales pentru cei de la răsărit de Carpați, fără să fi avut din start veleități de a crea la Suceava o societate de sine stătătoare, în urma unei deplasări la Iaşi am cunoscut pe liderul acesteia, profesorul dr. Dorin Mihai, care mi-a înmânat un exemplar de statut. Convenisem ca noua organizație, pe care aveam de gând să o creez la Suceava, să devină o filială a societății ieşene, care era pe cale să devină deosebit de puternică, mai ales prin noile sale filiale care urmau să se creeze în restul județelor din Moldova.

Din acel moment evenimentele însă s-au precipitat, datorită nerăbdării de a crea organizația bucovineană. Printr-o întâmplare, l-am cunoscut pe regretatul **Ovid Băncescu**, originar din Crasna Putnei (azi reg. Cernăuți), economist pensionar. În anumite momente ale începutului am simțit nevoia de a mă consulta cu domnia sa. Pentru a crea interesul şi la suceveni pentru o astfel de societate am publicat în ziarul „Crai Nou" (fost „Zori Noi") din 23 februarie ştirea fondării Societății culturale „Ştefan cel Mare" din Iaşi, inclusiv date despre statutul şi intențiile sale. În aceleaşi zile, viitoarea membră fondatoare, doamna **Iolanda Dumitriu**, în aceeaşi gazetă, la rubrica propuneri, informa cititorii despre inițiativa ieşenilor de a se strânge de la populație, la sediul mitropoliei, cărți şi manuale pentru frații pe cale de dezrobire din Basarabia. În ziua de 25 februarie am

https://biblioteca-digitala.ro

publicat invitația către sucevenii interesați de a participa la **adunarea de constituire** a Societății, stabilită pentru **28 februarie**.

Adunarea s-a desfăşurat în sala studio a generoasei Case de Cultură a Sindicatelor Libere, prin participarea a cca. 70 de cetățeni de preocupări şi vârste diferite. Cu acel prilej, subsemnatul am supus atenției celor prezenți proiectul de statut al societății din Iaşi, primit personal de la profesorul Dorin Mihai. S-au discutat unele amendamente la proiectul de statut, ținându-se cont de realitățile particulare ale Țării de Sus (Bucovinei). Pentru definitivarea acestora, s-a stabilit o comisie de lucru, care s-a întrunit peste câteva zile în sala mare a Muzeului Județean Suceava.

Dorința de a colecta carte şi manuale pentru românii din teritoriile ocupate fiind mare, în colaborare cu Sindicatul liber din învățământul județului Suceava şi Societatea cultural-ştiințifică „Junimea" a liceului „Ştefan cel Mare" din Suceava s-a publicat în „Crai Nou" (04.03.1990) un apel comun, către toți elevii, studenții, cadrele didactice şi toți oamenii cu suflet curat, pentru strângerea de manuale şcolare, cărți de literatură, ştiință, tehnică şi publicații periodice. Centru de colectare a fost ales liceul amintit.

Nu peste mult timp, la sugestia inițiatorului creării Societății, sindicatele libere din marile combinate sucevene, CCH, IUPS şi IMUS, au organizat colectări de cărți şi manuale în cadrul întreprinderilor lor, având ca destinație declarată de la început numai nordul Bucovinei.

În sfârşit, pentru a câştiga simpatizanți şi virtuali membri la Societate, profesorul M. Andronic a organizat pentru aniversarea zilei unirii Basarabiei cu Țara, la aceeaşi casă de cultură din municipiu, o primă seară culturală. După o scurtă prezentare a importanței zilei de 27 martie 1918, persoana amintită a prezentat un expozeu cu titlul „Proiect de itinerar turistic: Viena, Salzburg, Veneția şi Roma", ilustrat cu proiecții de diapozitive sonorizate.

Lipsită de personalitate juridică filiala noastră nu avea însă încă drept de ştampilă sau chitanțiere pentru a strânge primele fonduri necesare activității sale. La apelurile noastre repetate către preşedintele Societății „Ştefan cel Mare" din Iaşi, de a primi cât mai repede o copie a legalizării Societății ieşene, pentru a ne legaliza şi noi ca filială, eram mereu amânați pe motiv că nici ea nu se legalizase încă, având probleme interne organizatorice (din câte am înțeles mai târziu cauzate de orgolii personale). Timpul trecând, împeună cu colaboratori mai apropiați, am hotărât să ne legalizăm ca societate distinctă. Iată de ce, titulatura completă a Societății cuprinde la urmă şi denumirea „Bucovina", aşa cum inițial se intenționa să se numească filiala suceveană.

Prin urmare, cu un statut adaptat specificului realităților bucovinene şi conform viziunii noastre asupra menirii viitoarei Societăți, în urma serii culturale sucevene din **28 martie 1990,** în sala mare a Casei de Cultură a Sindicatelor Libere din Suceava, s-a desfăşurat adunarea propriu-zisă de constituire a Societății. Din partea grupului de inițiativă (prof. **Mugur Andronic**, avocat **Mihai Burlacu**, asistent univ. **Cornelia Mînecuță** şi ec. **Ovid Băncescu**) d-l. M. Andronic a făcut cunoscut participanților proiectul definitivat de statut. În urma dezbaterilor, cu amendamentele şi corecturile efectuate anterior, el a fost adoptat.

https://biblioteca-digitala.ro

În urma propunerilor făcute de către cei prezenți, s-a desemnat conducerea Societății, astfel:

- Preşedinte executiv: prof. Mugur Andronic
- Vicepreşedinți: prof. Eugen Pleşca
  ing. Liviu - Marian Cozmiuc
- Secretar: ec. Vasile Atănăsoaie
- Economist: ec. Ovid Băncescu

Semnatari ai procesului verbal, ca membri fondatori, au fost alături de cei de mai sus: **Roxana Milici, Aurora Ungureanu, Mihai Ghergu, Mircea Bizom, Camelia Cionca, Vasile Leonte, Varvara Scutaru, Doina Catargiu, Ioana Nistor, Nistor Ienceanu, Constantin Chindea, Paulina Tudose, Dimitrie Olinici, Eugenia Murariu, Vasile Ioanovici** şi **Iulian Durleşteanu.**

Se crease astfel prima **societate culturală legalizată din Suceava,** care îşi propunea de la început să nu exceleze ca alte societăți culturale prin festivisme, ci prin ajutorarea concretă a celor din teritoriile ocupate în 1940.

Chiar dacă hotărârea judecătorească din 12 aprilie, consființind juridic înființarea Societății Culturale „Ştefan cel Mare" - Bucovina, a parvenit mai târziu, fără să se aştepte emiterea sentinței, s-a finalizat o primă acțiune de strângere de cărți şi manuale în colaborare cu Inspectoratul şcolar județean. După ce Societatea pentru cultură moldo-română „Mihai Eminescu" din Cernăuți a trimis la Suceava, ca ajutoare, cinci tone de făină de grâu (donații din satele româneşti ale regiunii Cernăuți), camionul folosit la acest transport a fost încărcat cu cca. 5000 de manuale şi cărți de beletristică pentru elevi, care au fost donate Societăți cernăuțene pentru distribuire la cele 82 de şcoli româneşti din zonă.

După legalizare, inițiativele Societății s-au întețit. Cu ocazia invitării de către Liceul pedagogic din Suceava (azi Şcoala normală „M. Eminescu") a unui grup de elevi şi profesori de la Şcoala pedagogică din Chişinău, soldată cu schimburi de idei, experiență şi o excursie la celebrele noastre mănăstiri, în cadrul festiv de încheiere al unui spectacol comun desfăşurat la Teatrul municipal, preşedintele executiv a dăruit, în numele Societății oaspeților basarabeni un prim lot de manuale necesare renaşterii învățământului românesc de dincolo de Prut („Crai Nou", 27.04.1990).

Un moment istoric, deosebit de înălțător din punct de vedere sufletesc, a fost fără îndoială organizarea la nivel național a memorabilului „Pod de flori peste Prut". Societatea noastră a participat şi ea în mod activ, fiind singurul organizator din Bucovina la această inițiativă. Duminică, 6 mai 1990, din centrul municipiului Suceava au plecat spre Stânca-Costeşti două autocare supraaglomerate cu dornici de a nu pierde acest moment de profunde semnificații româneşti, cea mai mare parte dintre participanți fiind membri sau simpatizanți ai Societății. Fireşte, alături de simbolicele flori luate cu dânşii, au fost trecute peste „lacrima neamului nostru"– aşa cum compara râul suferinței noastre poetul Grigore Vieru – şi numeroase cărți pentru copii şi tineret.

În continuare, tot sintetic, prezentăm rapoartele de activitate, alcătuite de-a lungul timpului de preşedintele executiv al Societății.

* * *

https://biblioteca-digitala.ro

CAPITOLUL II
RAPOARTE DE ACTIVITATE
PERIOADA MARTIE 1990 - FEBRUARIE 1991

Înainte de a se prezenta succint principalele coordonate şi realizări ale Societăţii noastre, trebuie de la început să remarcăm faptul că ele s-au aflat şi se află într-o strânsă interferenţă, posedând în acelaşi timp, de cele mai multe ori, multiple valenţe de natură culturală, patriotică, propagandistică, interumană, financiară ş.a. Pentru o prezentare cât mai sistematică s-a făcut apel al patru capitole principale de activitate, care la rândul lor însumează elementele lor specifice.

I. ACTIVITĂŢI CULTURALE

A) Activităţi comemorative. Pe data de 3 iunie 1990 Societatea noastră a organizat **prima comemorare, în libertate, a unei personalităţi culturale în judeţul nostru.** La Stupca, azi satul **Ciprian Porumbescu,** s-a marcat trecerea a 107 ani de la intrarea în nemurire a marelui nostru muzician-patriot. Au participat, la invitaţia Societăţii, din partea Uniunii Compozitorilor din Republica Moldova muzicologii Serafim Buzilă şi Efim Tkaci, care la rândul lor au mediatizat evenimentul dincolo de Prut.

Cu ocazia împlinirii exact **a jumătate de veac** de la invadarea de către trupele sovietice a Basarabiei şi nordului Bucovinei, cu largul sprijin al slujitorilor bisericii Sf. Nicolae din Suceava, s-a desfăşurat un parastas pentru toate victimele agresiunii staliniste de pe acest teritoriu. Deoarece un astfel de parastas nu a fost menţionat în mijloacele de informare în masă, considerăm că la acea dată iniţiativa a fost unică la nivel naţional. În aceeaşi zi, în numărul special al revistei „Carul cu Vorbe", Societatea noastră şi-a exprimat public sincerele condoleanţe faţă de urmaşii direcţi sau indirecţi ai acelor jertfe căzute din rândul poporului nostru în urma tragicului eveniment de la **28 iunie 1940.**

Aspect din timpul slujbei religioase de la Biserica Sf. Nicolae

În ziua de 2 iulie 1990, o delegaţie a Societăţii a participat la prăznuirea de la Putna care a avut loc în memoria Marelui Voievod, „erou al creştinităţii" întregi. Cu acest prilej s-a donat Societăţii pentru Cultura Românească „Mihai Eminescu" de la Cernăuţi, prin delegaţii săi

https://biblioteca-digitala.ro

prezenți la eveniment, aproape 1.200 de cărți și manuale școlare.

Împreună cu Protopopiatul Suceava, Uniunea „Vatra Românească", Universitatea „Ștefan cel Mare" din Suceava, Inspectoratul școlar al județului Suceava, Comunitatea rușilor lipoveni din România, Consiliul județean Suceava, Uniunea ucrainenilor din România - filiala Suceava și Uniunea polonezilor din România „Dom polski" - comunitatea județeană Suceava, Societatea noastră a organizat la **28 noiembrie 1990** în municipiu, având un rol deosebit, prima adunare populară, în libertate, închinată aniversării a 72 de ani de la reintrarea întregii Bucovine între hotarele României Mari (vezi fig. 3).

Cu ocazia zilei naționale a României, 1 Decembrie, din inițiativa Societății, în colaborare cu Protopopiatul Suceava și Uniunea „Vatra Românească" - filiala Suceava a avut loc, în prezența unei gărzi militare, a unui grup de studenți originari din Basarabia și regiunea Cernăuți și a unui grup de cetățeni ai orașului, sfințirea monumentului ecvestru al lui ȘTEFAN CEL MARE, devenit simbol plenar al unității naționale a tuturor românilor, indiferent de cetățenia lor.

B) Serî culturale:

- 28 martie 1990 - „Proiect de itinerar turistic: Viena - Salzburg - Veneția - Roma", cu diapozitive color (prof. Mugur Andronic);

- 7 mai 1990 - expunerea „Premizele încheierii tratatului secret Ribbentrop-Molotov", ocazionată de împlinirea a 50 de ani de la impunerea României a odiosului dictat, (prof. dr. Florin Constantiniu, membru al Societății, cercetător științific principal la Institutul de istorie „Nicolae Iorga" din București). O contribuție financiară și-a adus și Inspectoratul pentru Cultură - Suceava;

- 24 noiembrie 1990 - expunerea „Ciprian Porumbescu - simbol al luptei pentru unitatea națională în Bucovina", susținută de doamna profesoară Nina Cionca, nepoata lui Porumbescu, la Universitatea „Ștefan cel Mare" din municipiu, în fața a numeroși studenți basarabeni și bucovineni prezenți aici la studii. La sfârșit au fost audiate fragmente din unele piese compuse de Porumbescu.

C) Organizarea de spectacole. La 26 mai 1990 a avut loc la Casa de cultură a sindicatelor din Suceava susținerea, prin organizarea de către Societate, a spectacolului de obiceiuri, dansuri și cântece populare susținut de Ansamblul etnocultural „Șezătoarea" din Edineț (Republica Moldova).

Din inițiativa și sub egida Societății, Ansamblul „Ciobănașul" din Suceava, condus de Ovidiu Swartz, a susținut în luna iulie a anului 1990 zece spectacole în sate românești din regiunea Cernăuți, care s-au bucurat de un real succes.

La începutul lunii ianuarie a anului 1991 elevi din comuna Zvorîștea, organizați în formația „Datina", au plecat prin intermedierea Societății, în satul Elisaveta de lângă Bălți, unde au susținut în timpul unei vizite de prietenie la copiii din localitate un reușit spectacol de obiceiuri creștine de iarnă.

Prin intermediul Societății, Orchestra de muzică populară „Balada", condusă de Constantin Sîrbu, membru al Societății, însoțită de soliști vocali ai Liceului nr. 4 din Suceava, a concertat în cursul aceleiași luni în șase sate românești din nordul Bucovinei, unde inițiativa a fost sprijinită, ca și în cazul Ansamblului „Ciobănașul", și de către Societatea „Mihai Eminescu" din regiune.

D) Strângere de carte. Activitatea depusă în acest sens a fost una din principalele priorități ale Societății noastre. În acest sens s-au făcut numeroase

https://biblioteca-digitala.ro

apeluri în presa locală („Crai Nou" - 4 martie 1990, 23 martie 1990, 5 septembrie 1990; „Țara de Sus" - 2 iunie 1990), în cea din Iaşi, Cluj şi Bucureşti pentru declararea intervalului 15 iunie - 15 iulie drept **„Luna cărții pentru Basarabia şi nordul Bucovinei"**, la postul central de radio (18 iunie 1990) şi la televiziune (2 iulie 1990 şi 29 noiembrie 1990). În acelaşi timp s-au redactat, în două rânduri, apeluri xeroxate către întreprinderi şi instituții, care s-au distribuit cu diverse ocazii. Recent, un alt apel a început să fie difuzat la nivelul primăriilor comunelor din județ. În plus Societatea noastră s-a adresat oficial Editurii Academiei României pentru reeditatea urgentă a Îndreptarului ortografic, ortoepic şi de punctuație pentru difuzarea lui în Basarabia şi în regiunea Cernăuți.

În urma acestor activități, prezentate pe scurt, s-au înregistrat diverse donații de cărți pentru copii şi tineret, cât şi manuale de la prefectura județului, biserica Sf. Nicolae, Liceul „Ştefan cel Mare", Liceul Sanitar, şcolile generale nr. 1, 2, 3, 4 şi 8, organizația FSN, toate din municipiu, parohia Voitinel ş.a. Pe de altă parte, numeroşi cetățeni au adus la sediul Societății astfel de cărți care au fost înregistrate în registrul conceput special pentru acest lucru. Între aceştia considerăm că merită să fie menționați: Virginia Bârleanu – Vadul Moldovei, Elena Sănescu – Bucureşti, Nina Cionca – Bucureşti, Ioana Răcuțeanu – Câmpulung Muscel, Vladimir Petrof – Bîrlad, Ana Constantin, Emilia Dorohoianu, Dumitru Cristescu, Dan Moruzi-Cristescu, Vasile Bălan, Mircea Posteucă, Ştefan Stroe, Adrian Teodoriu, Ana Şvaițer, Neculae Briniuc, Smaranda Andronic, ş.a. din Suceava.

Cea mai generoasă donație, a fost primită de la Cooperația de consum, însumând cărți din diferite domenii în valoarea de 45.000 lei.

O altă cale de a procura cărți a fost posibilitatea cumpărării lor, e drept la noile prețuri, prin sumele băneşti acordate de către unele organizații sindicale şi întreprinderi (informații succinte despre acest aspect le vom prezenta la un alt capitol).

E) Donații de carte. Cu diferite ocazii de transport, Societatea a făcut în intervalul de timp de la crearea sa următoarele donații:

- 3.500 cărți şi manuale şcolare Societății pentru Cultură Românească „Mihai Eminescu" din **Cernăuți**, la 8 aprilie 1990;
- 50 de cărți şi manuale Şcolii Pedagogice din **Chişinău** prin delegația sa prezentă la 25 aprilie la Suceava;
- 1.200 cărți şi manuale transportate la 2 iunie 1990 la Putna şi transbordate în autocarul delegației societății cernăuțene amintite;
- 130 cărți bibliotecii Gimnaziului „Mihai Eminescu" din **Bălți,** cu ocazia participării delegației Societății la sărbătoarea națională „Limba noastră";
- 500 de cărți şi manuale (inclusiv tehnice) aceluiaşi gimnaziu din **Bălți,** care urma ca o parte din acestea să le difuzeze mai departe la alte unități de profil, donație transmisă în primele zile ale lunii octombrie 1990 prin intermediul trupei teatrului sucevean „Matei Millo";
- 200 de cărți Societății din Cernăuți cu prilejul plecării unei delegații a Societății la Adunarea Națională a Românilor din regiunea **Cernăuți** (7 octombrie 1990);
- 185 de cărți şcolii generale din **Tereblecea**, prin intermediul filialei săteşti a societății din Cernăuți (noiembrie 1990); la acestea se adaugă 50 de manuale noi de „Istoria Românilor" (ed. P.P. Panaitescu, reeditare 1990) transportate cu acel prilej şi adresate profesorilor de specialitate din satele regiunii;

https://biblioteca-digitala.ro

• 30 de astfel de manuale de istorie studenților basarabeni şi bucovineni de la facultatea de istorie a universității sucevene (noiembrie 1990);

• 20 de astfel de manuale Societății „Limba noastră" - filiala **Bălți**, pentru distribuire la profesorii din zonă (noiembrie 1990);

• 541 de volume de cărți de medicină, Bibliotecii Ştiințifice Republicane Medicale din **Chişinău** (noiembrie 1990).

În prezent sunt pe cale să se constituie două mari transporturi, unul pentru satele bucovinene şi altul pentru biblioteca Academiei de Ştiințe a Republicii Moldova.

II. RELAȚII INTERUMANE

De o importanță cu totul aparte, contactele tot mai ample între frații aceluiaşi neam despărțiți de sârma ghimpată, dezvoltarea lor, a ocupat o pondere deosebită. Cea mai importantă cale aleasă în aces sens este calea **„îngemănărilor"** de localități, de preferință posedând chiar şi acelaşi nume.

Prima realizare de acest fel, care de altfel posedând şi o declarație oficială a ambelor primării a devenit practic din **15 august 1990 prima legătură oficială şi de suflet dintre astfel de localități de pe ambele maluri ale Prutului, din întreaga noastră istorie,** a fost cea de uniune sufletească dintre **Sadova** suceveană şi **Sadova** din raionul basarabean Călăraşi.

În cursul lunii noiembrie a anului trecut s-a materializat o a doua pagină a acestei inițiative, cuprinzând comuna **Zvorîştea** din județ şi localitatea **Elisaveta** de lângă Bălți.

Cu ocazia sfintei sărbători de Crăciun, locuitori ai satului **Todireşti** (r. Anenii Noi) au fost oaspeți ai satului nostru **Todireşti.**

Pe de altă parte, intențiile de „îngemănare" a oraşelor pot fi puse în practică pe baze protocolare, aşa cum s-au materializat între Suceava şi Bălți, (august-noiembrie 1990).

O altă realizare a fost participarea a cca. 100 de membri şi simpatizanți ai Societății la istoricul **„Pod de flori de peste Prut"** din 6 mai 1990.

Tot la acest capitol includem, în parte justificat, şi participările unor delegații ale Societății la unele momente importante ale românilor din teritoriile aflate sub ocupație.

Astfel, reprezentanți ai Societății au participat la Adunarea Generală a Societății pentru Cultura Românească „Mihai Eminescu" din 17 iunie, unde preşedintele executiv a prezentat o scurtă alocuțiune în numele Societății, după adunare participându-se la manifestările incluse în „Podul de conştiință Mihai Eminescu - Bucureşti - Chişinău - Cernăuți".

O altă delegație a participat la manifestările de la Bălți, din 31 august 1990, prilejuite de sărbătoarea „Limba noastră", prilej cu care printre altele s-a realizat un prim contact cu conducerea Societății „Limba noastră cea română" - filiala locală.

Pe 7 octombrie 1990 un grup de 20 de membri ai Societății au participat la Adunarea Națională a Românilor din regiunea Cernăuți, unde conducătorul delegației a susținut o scurtă luare de cuvânt.

Ultima prezență a unei delegații a Societății a avut drept obiectiv participarea la Adunarea Generală a societății cernăuțene din 2 decembrie 1990.

https://biblioteca-digitala.ro

Scopurile acestor deplasări au constatat în informarea conducerii Societății noastre în privința problemelor majore cu care se confruntă frații noștri din teritoriile componente ale URSS, în primul rând cele de natură culturală, cât şi a îmbunătățirii posibilităților de contact şi conlucrare în viitor.

III. ACTIVITATEA DE PROPAGANDĂ

Fără îndoială că în numeroase realizări şi inițiative ale Societății au existat în mod direct sau indirect numeroase aspecte legate de sensibilizarea cetățenilor județului nostru în privința susținerii cultural-morale a românilor din Basarabia şi nordul Bucovinei – şi în acelaşi timp – de popularizare a nobilelor scopuri ale Societății, ceea ce a dus implicit la creşterea reală a prestigiului ei.

Pe lângă acestea însă, prin intenția permanentă de a se informa publicul din județ şi din țară în privința nevoilor de ajutorare ale fraților noştri, cât şi în privința realizărilor noastre concrete, s-a reuşit să se publice numeroase materiale în presa locală („Crai Nou" - 4 martie, 23 martie, 27 martie, 10, 11, 24 aprilie, 3, 6, 24, 24 mai, 5, 21, 23, 26, 27 iunie, 15 iulie, 12, 22, 28 august, 5 septembrie, 10, 30 octombrie, 9, 11, 23 noiembrie, 1, 4 decembrie 1990, 5 ianuarie 1991; „Țara de Sus" - 2 iunie 1990; „Tinerii Revoluției" - 13 iunie 1990; „Glasul Bucovinei" 26 iulie 1990; „Carul cu vorbe" - supliment 28 iunie 1990). Un apel al Societății a fost preluat de „România Liberă", ziar de largă circulație în țară. În presa din afara României s-au făcut mai multe informări despre activitatea Societății în ziarul de limbă română „Zorile Bucovinei" din Cernăuți şi recent în ultimul număr din revista „Literatura şi Arta"din Chişinău (inițiativa de „îngemănare" de sate).

La rândul său postul central de radio (Bucureşti 1) a făcut menționări sau a preluat interviuri cu referire la manifestările din Cernăuți din 17 iunie şi 2 decembrie 1990 şi din Bălți - 31 august 1990, cât şi a menționat declarația de solidaritatea Societății față de integritatea Republicii Sovietice Socialiste Moldoveneşti (26 octombrie). Televiziunea centrală (TVR1) a difuzat ştiri sau imagini legate de numele şi activitatea Societății, la 2 iunie, 27 iunie, 20 iulie, 28 noiembrie, 29 noiembrie, 30 noiembrie, 26 decembrie, 8 decembrie 1990 şi 4 februarie 1991.

Aspect de la mitingul de solidaritate cu cauza integrității RSS Moldova (Suceava 16 septembrie 1990; a treia persoană de la stânga spre dreapta V. Bahnaru, delegatul Frontului Popular din Moldova).

La rândul său, postul de radio „Luceafărul" din republica de peste Prut a prezentat

https://biblioteca-digitala.ro

amplu comemorarea de la Stupca (iunie 1990), a menționat donația de carte de medicină (ianuarie 1991) şi declarația de susținere a integrității republicii dată publicității de către Societate (noiembrie 1990).

Televiziunea din Chişinău a prezentat la data de 17 iunie un interviu realizat la Căpriana cu preşedintele executiv al Societății, un amplu reportaj de la Sadova suceveană, legat de „îngemănarea" sa, un altul realizat în decembrie la Todireşti-Suceava, cu un prilej identic şi o informare preluată din ultimul număr din „Literatura şi Arta" despre care s-a făcut referire mai sus.

Nu excludem aici şi alte apariții ale numelui Societății şi activităților sale în mass-media din afara României, deoarece posibilitățile noastre de informare sunt limitate în acest sens.

Tot pe linia propagandistică se poate înscrie şi baterea la Monetăria statului şi difuzarea sa în țară şi peste hotare a insignei Societății, de a cărei realizare s-a ocupat integral preşedintele executiv.

IV. ACTIVITATEA FINANCIARĂ*

Deşi pe acest subiect se axează un raport aparte, de specialitate, este necesar aici să menționăm căile şi eforturile principale depuse în vederea creşterii neîncetate a fondurilor Societății.

Lăsând la o parte sumele provenind din cotizațiile anuale ale membrilor, Societatea noastră a inițiat în luna mai a anului 1990 trimiterea unor apeluri de mare vibrație patriotică către toate parohiile şi mănăstirile județului nostru.

Alături de astfel de donații, unde se mai pot adăuga donații ocazionale din partea unor grupuri de turişti din țară care au vizitat Muzeul Bucovinei, s-au primit sume de bani pentru achiziționarea de cărți de la unele organizații sindicale, inițiativă aflată încă la debutul său. Astfel organizația de la Direcția Muncii şi Protecției Sociale a donat 1500 lei, cea de la Muzeul Bucovinei 2000 lei şi cea a învățământului din oraş 1000 lei. La acestea se mai adaugă Liceul industrial nr. 4 cu 1000 lei şi IUPS - Suceava cu 5000 lei. Toate aceste sume au fost folosite pentru cumpărarea de cărți pentru copii şi tineret, urmând cu mici excepții, să fie trimise cu delegații Societății în luna martie la unele şcoli din regiunea Cernăuți.

Un subcapitol aparte este inițiativa Societății din toamna trecută de a constitui un fond bănesc prin care să se poată materializa unele inițiative legate de prezența celor 120 de studenți şi 24 de elevi de origine din teritoriile ocupate care studiază în oraşul nostru. Pe această linie se va cumpăra un televizor „Diamant" care va fi montat într-unul dintre căminele studențeşti ale universității unde sunt găzduiți studenți din nordul Bucovinei. O realizare aparte este, prin contribuția financiară totală a profesoarei **Georgeta Moroşan**, membru al Societății, şi organizarea unei excursii gratuite la mănăstiri pentru studenții filologi suceveni, oaspeți din Basarabia şi regiunea Cernăuți. La excursie a participat şi Nina Cionca (prima persoană din stânga).

* Redăm numai la acest raport considerații de natură financiară, cu rol doar exemplificativ.

https://biblioteca-digitala.ro

În încheiere se cuvin şi câteva considerații generale. După cum s-a văzut activitatea Societății, s-a desfăşurat pe multiple planuri şi pe un teren încă necunoscut, în care gradul scăzut de cultură şi conştiință națională a celor mai mulți dintre cetățenii României a jucat un rol cu totul negativ (s-au văzut roadele politicii comuniste de înstrăinare față de teritoriile ocupate de URSS!).

În situația în care activitatea tuturor membrilor Societății, în care se includ şi cei ai biroului executiv, este concepută pe baze de strict **voluntariat**, fireşte nu putem apela la formula devenită clasică a criticii şi autocriticii. Dar aceasta nu înseamnă eliminarea programării eşalonată în timp, a întregii activități, cât şi o privire retrospectivă, periodică, de control a ei, în care analiza critică, constructivă să joace un rol important.

În altă ordine de idei ținem să aducem mulțumiri în mod special pentru sprijinul acordat Societății, Muzeului Bucovinei, Inspectoratului pentru cultură; Primăriei municipiului Suceava, Protopopiatului Suceava, tuturor donatorilor noştri, cât şi membrilor Ana Constantin, Roxana Milici, Adi Moroşan, Georgeta Moroşan, Teodor Levinschi, Mihai Ghergu şi Brînduşa Maximiuc.

* * *

În afara prezentării vechiului raport, la data acestei publicări considerăm binevenite completările de mai jos:

Pornind de la o discuție pe care am avut-o inițial la Chişinău, cu preşedintele Societății „Limba noastră cea română", Emil Mândicanu, cele două Societăți au convenit să înceapă acțiunea de mare vibrație patriotică **„Satele gemene"**. De aceea, în amplul articol cu acelaşi titlu din cunoscuta revistă basarabeană „Literatura şi Arta" (nr. 5/feb.1991) se tipărea o listă cu cca. 800 de denumiri din partea stângă a Prutului cu denumiri identice sau foarte apropiate cu peste 2340 de localități din România. Articolul era semnat de Emil Mândicanu, Eugen Holban (basarabean refugiat în Franța) şi Anatol Eremia. La sfârşit, alături de preşedinții filialelor raionale ale societății basarabene era trecută pentru contactare şi Societatea noastră, cu numărul său de telefon.

Primele trei cazuri de „îngemănări" însă Societatea le realizase încă din anul 1990. În această inițiativă a contat în mod esențial găsirea - atât într-o localitate, cât şi în alta - a unor organizatori ca parteneri serioşi.

Pe fostul primar de la Sadova (raionul Călăraşi) , poeta **Eugenia Bulat**, om de alese sentimente patriotice, o cunoscusem accidental cu ocazia vizitei unui grup de basarabeni la Muzeul Național al Bucovinei din Suceava. În vara anului 1990, în vizită în Basarabia, am ajuns la Sadova exact în ziua sărbătoririi lui Mihai Eminescu. Profitând de ocazie, am avut onoarea să vorbesc de pe scenă sătenilor, câteva minute, despre viitoarea „îngemănare", prin vizita care urma să fie organizată în satul bucovinean cu acelaşi nume.

Într-adevăr, de ziua Adormirii Maicii Domnului (15 august), hramul bisericii din Sadova de lângă Câmpulung Moldovenesc, cei mai reprezentativi intelectuali şi gospodari ai celor două Sadove, au asistat împreună la slujba religioasă în aceeaşi bătaie de inimă şi simțire curat românească, sub aceeaşi cupolă pictată cu sfinți şi cruce... O mică reparație, simbolică şi morală, după jumătate de secol de înstrăinare şi suferință a neamului...

https://biblioteca-digitala.ro

Considerăm că declarația de iubire şi conştiință românească care s-a semnat la Sadova cu acel prilej poate să deţină de acum valenţe de veritabil document istoric, despre care, cu siguranţă cândva în viitor se va mai vorbi.(vezi fig.1).

Se înţelege, că la rândul lor şi bucovinenii au întors vizita, de ziua hramului bisericii localităţii basarabene acolo unde - şi ei - au fost primiţi ca adevăraţi fraţi şi mesageri ai Ţării Mamă.

Al doilea caz de „îngemănare" l-au reprezentat satele Todireşti (jud. Suceava) şi Todireşti (raionul Anenii Noi). Încă o dată se demonstra neprietenilor neamului nostru că nu există un popor aparte, zis „moldovenesc", cu origini, tradiţii, cultură aparte, ci un singur neam, cel al „patriei limbii române", cum se exprima Nichita Stănescu: români cu acelaşi grai, port, tradiţii doruri şi cu localităţi chiar cu denumiri identice...

Şi acum basarabenii au făcut primii ospeţia. Delegaţia lor, în frunte cu primarul localităţii şi preotul paroh, au participat la serviciul religios de Crăciun din biserica monument istoric de la Părhăuţi. Pentru a face propagandă acestei idei, în speranţa realizării pe scară naţională a cât mai multe „îngemănări", preşedinteşe executiv al Societăţii, împreună cu prof. **Liviu Boghian**, membru activ, au realizat pentru ediţia de seară a jurnalului TVR1 un reportaj cu acest eveniment, luându-se interviuri conducătorilor administraţiei celor două localităţi.

În sfârşit, al treilea caz l-au reprezentat satele Zvoriştea şi Elisaveta de lângă oraşul Bălţi. Iată de exemplu, pe scurt, starea de spirit ce a domnit în comuna suceveană, descrisă de organizatorii acestor ospeţii în cotidianul „Crai Nou" (01.12.1990):

„UN NOU POD DE FLORI

Zvoriştea a primit la sfârşitul săptămânii trecute, oaspeţi dragi din Elisaveta, sat basarabean din raionul Bălţi. Încă o punte de suflet românesc a fost întinsă peste cele două maluri ale Prutului.

La sosirea în Zvoriştea, oaspeţii au fost întâmpinaţi în curtea bisericii cu pâine şi sare şi cu cuvintele: „Bine aţi venit pe pământul sfinţit de sângele oştenilor lui Ştefan şi înnobilat de versul poetului nepereche, Luceafărul poeziei româneşti, Eminescu!". Emoţia momentului stăpânea sufletele celor care niciodată de fapt nu s-au considerat despărţiţi. A urmat slujba divină oficiată de preoţii ambelor aşezări, după care oaspeţii, cu flori în braţe şi în suflete, s-au îndreptat către casele primitoare ale gazdelor lor, unde, în dulcele grai moldovenesc, au fost împărtăşite bucurie, dor, tristeţe.

Dar clipele sfinte, bucuria lor neţărmurită zboară repede. Ospeţia a fost un vis frumos. I-a urmat nedorita despărţire. Satul, adunat în faţa primăriei, urmărea cu părere de rău autocarul care se îndepărta. Dorina Sfichi, gazda unei Dorine de peste Prut, mi-a spus că-şi simte pustie casa, iar, până la primăvară, când le vom întoarce vizita, îi va părea o veşnicie...

Teodor Livinschi, membru al Societăţii Culturale „Ştefan cel Mare" Bucovina

REÎNTÂLNIREA FRAŢILOR

- D-le Vasile Dobrogeanu, sunteţi organizatorul deplasării acestui grup din satul Elisaveta. În preajma plecării de aici, cu ce impresii părăsiţi Zvoriştea, întreaga zonă văzută cu această ocazie?

- Am venit împreună cu o delegaţie din satul basarabean Elisaveta, de

https://biblioteca-digitala.ro

lângă Bălți, pentru a închega relații strânse, frățești, între această comună și Zvoriștea. Ne-a emoționat căldura cu care am fost primiți aici. Aceasta e prima mare impresie a noastră. A doua mare impresie ne-a lăsat-o istoria văzută pe viu, reconstituindu-ne-o în memorie atunci când am vizitat unele dintre cele mai sfinte locuri ale neamului nostru românesc. Mă refer în primul rând la Putna lui Ștefan cel Mare, care ne-a primit și ne-a frapat prin liniștea ei, prin frumusețea și sfințenia ei. Mai apoi am vizitat un șir de alte mănăstiri - Agapia, Văratec, Neamț. Am vizitat și cetățile din zona lor și plecăm acasă cu încă un argument că suntem un singur suflet, un singur neam. Iată impresiile, succint prezentate, ale grupului nostru.

- Dacă ar fi să vă adresați acum, în calitatea dv. de președinte al secției din Bălți a Frontului Popular Moldovenesc, unor cadre didactice și primari din județul nostru care ar dori să edifice astfel de relații cu alte sate din zona Bălți, ce le-ați transmite prin intermediul ziarului „Crai Nou"?

- Le-aș transmite și unora, și altora că nu este un lucru mai nobil decât revenirea „acasă" prin reîntâlnirea fraților. De aceea le spun cu toată convingerea că aceste momente reprezintă o posibilitate de a-i convinge pe toți românii și de aici, și de dincolo că există o unitate, o continuitate a noastră pe aceste pământuri și numai unirea - deocamdată sufletească - ne va fi pavăză și chezășie a succeselor în lupta noastră pentru renașterea națională, pentru independență națională, pentru prosperitate socială a întregului nostru neam.

Interviu consemnat de prof. Mugur Andronic"

În primăvara anului următor, după articolul amintit din „Literatura și Arta", pentru a impulsiona încheierea a cât mai multe „îngemănări", gazeta „Viața Satului" de la Chișinău a publicat un interviu cu liderul Societății noastre pe această temă (17.04.1991). Pe plan intern, după ce „România Liberă" făcuse cunoscut conținutul articolului din „Literatura și Arta" și colaborarea dintre Societate și cea basarabeană, ca și „Adevărul" (2.02.1991),gazetarul D. Gheorghiu a reluat în ziarul bucureștean „Dimineața" tema inițiativei noastre („Satele gemene", 02.08.1991).

Tot pentru impulsionarea acestei inițiative la scară națională, după tipărirea unui apel de suflet „către întreaga intelectualitate a satelor" în ziarul „Crai Nou" din 27 iunie 1991 (unde se dădea și lista identităților de nume din județul Suceava cu cele din regiunea Cernăuți și Basarabia), Societatea a transmis toate datele necesare (inclusiv lista de localități gălățene) filialei Galați a Asociației „Pro Basarabia și Bucovina", articol apărut pentru cei care ar fi putut organiza astfel de „îngemănări" în gazeta „Viața Liberă" (Galați, 10.06.1991). Un alt apel, cu lista localităților vasluiene, din partea Societății noastre și a celei din Chișinău, a apărut în gazeta „Adevărul" (Vaslui, nr. 159, 17-20 mai 1991). De asemeni o invitație la „îngemănări" a apărut și în „Gazeta de Botoșani".

În sfârșit, pe aceeași linie se înscrie și **„îngemănarea" municipiului Suceava cu orașul Bălți**, al doilea ca mărime din Basarabia istorică, unde populația rusofonă, din cauza industrializării sovietice, a reușit să depășească proporțional pe cea autohtonă. Inițiativa aparține lui Iurie Roșca, președintele Frontului Popular din Moldova (Basarabia) și președintelui executiv al Societății,

https://biblioteca-digitala.ro

care au luat-o cu ocazia unei întrevederi la Chişinău. Drept urmare, o delegaţie reprezentativă a municipiului nostru, în frunte cu primarul **Filaret Poenaru**, membru al Societăţii, au fost invitaţi în perioada 30 august - 2 septembrie 1990 la Bălţi, cu ocazia sărbătorii „Limba noastră" (31 august). Din delegaţie au făcut parte reprezentanţi ai vieţii cultural-ştiinţifice şi administrative, parte membri ai Societăţii. Cu această ocazie - dincolo de partea festivă a prezenţei sucevenilor la Bălţi şi a manifestărilor cultural-artisitce la care au participat, au contat discuţiile dintre oficialităţi pentru crearea unei baze de colaborare multifuncţională pe viitor (ulterior, colaborarea dintre cele două oraşe a fost tema unei noi vizite a municipalităţii sucevene, şi de data aceasta în frunte cu un membru al Societăţii, primarul **Gheorghe Toma).**

Cu ocazia deschiderii anului de învăţământ şi a dezvelirii bustului „Poetului Nepereche" din faţa Gimnaziului nr. 1 din Bălţi, care de atunci îi şi poartă numele, preşedintele Societăţii, după o scurtă alocuţiune, a înmânat conducerii şcolii o donaţie de 130 de cărţi de literatură, pentru înzestrarea bibliotecii gimnaziului.

Din păcate, „îngemănările" preconizate pentru anul 1991, nu s-au putut până la urmă finaliza din cauză că organizatorii locali nu au mai reuşit să efectueze excursiile planificate. La sediul Societăţii sosiseră listele cu doritorii de ospeţie din satele bucovinene: Păltinoasa - pentru Ostriţa, regiunea Cernăuţi, Ciprian Porumbescu - Strâmba, Rep. Moldova, Pârteştii de Jos - Sofia, localitate lângă Bălţi, (Vadu Moldovei şi Pătrăuţi erau şi ele pe cale de a materializa o astfel de iniţiativă). Tot cu eşec s-a încheiat în cele din urmă iniţiativa între Suceava şi Bălţi de ospeţii reciproce între familii.

În sfârşit, o ultimă informaţie. Din iniţiativa liderului Societăţii, în colaborare cu Uniunea „Vatra Românească" – filiala Botoşani şi Liga Culturală pentru Unitatea Românilor de Pretutindeni – filiala Botoşani, urma ca pe data de 15 iunie 1990 să se organizeze la Teatrul „Mihai Eminescu" din Botoşani, în cadrul manifestărilor ocazionate de „Zilele Eminescu", o consfătuire de schimb de opinii şi experienţă, dar şi de colaborare pentru viitor între toate societăţile din ţară care îşi propuneau ajutorarea culturală a românilor din fosta U.R.S.S. Din păcate, organizatorii botoşăneni nu au depus eforturi până la capăt pentru materializarea iniţiativei.

PERIOADA MARTIE 1991 - MAI 1992

Mult redusă comparativ cu primul an de existenţă a Societăţii noastre, activitatea desfăşurată în perioada ultimului an s-a structurat în principal pe două specificuri de activităţi, după cum urmează:

A) Donaţii de cărţi şi manuale. Cu ocazia participării unui numeros grup de membri ai Societăţii la manifestările comemorative de la **Fântâna Albă** (reg. Cernăuţi), pe lângă donaţiile particulare ale participanţilor cu destinaţia copiilor din Bahrineşti, *(vezi pagina următoare)*, s-au donat oficial loturi de carte totalizând 280 de exemplare noi şcoliilor din **Godineşti, Mogoşeşti, Poieni, Horbova** şi **Hreaţca** (actualmente raionul Herţa), precum şi un lot de 54 de cărţi special selectate pentru Societatea pentru cultură românească „Mihai Eminescu" de la **Cernăuţi**. Cărţile au fost achiziţionate cu fonduri de la sindicatul oamenilor muncii de la Direcţia muncii şi ocrotirilor sociale, Muzeul Bucovinei, din învăţământ şi

https://biblioteca-digitala.ro

IUPS, sau au provenit din donații particulare şi de la UJCOOP, precum şi din achiziții făcute de la anticariat de către Societatea noastră. Cu aceeaşi ocazie s-a transmis şcolii din **Cireş** (acelaşi raion) câteva sute de cărți venite în colete din com. Bethausen, jud. Timiş. Cu prilejul constituirii la Cernăuți (apr. 1991) a Societății Doamnelor Române, s-a trimis noii societăți, prin delegat, opt albume de artă şi istorice, de sinteză, provenind de la sindicatul din Muzeul Bucovinei.

În cursul lunii decembrie 1991, s-a trimis Şcolii româneşti nr. 29 din **Cernăuți** alături de manuale, un număr de 248 de cărți necesare procesului de învățământ, iar Liceului românesc „Mihai Eminescu" din **Carapciu** pe Siret, 106 cărți cu acelaşi scop.

În urma unui apel oficial, RENEL Suceava a inițiat prin intermediul Societății achiziționarea de cărți de la Centrul de librării, Casa Cărții şi anticariat, în valoare de 100.000 lei. În cadrul aceleiaşi inițiative, Societatea a alocat aproape 10.000 lei pentru cumpărarea unui lot de cărți cu destinația a 12 biblioteci şcolare din raionul Noua Suliță. Lunile trecute s-au trimis Muzeului național de istorie de la Chişinău şi celui din Bălți pachete cuprinzând 27 de albume şi cărți de sinteză pe teme de istorie, arhivistică, arheologie ş.a. Tot la capitolul donații, menționăm cumpărarea în cursul lunii mai a anului trecut a unui televizor alb-negru cu marca Diamant 2108, care a fost donat studenților basarabeni şi bucovineni care învață la facultățile Universității „Ştefan cel Mare" din municipiul nostru.

B) Activități propagandistice. Cu diverse ocazii, scopurile şi realizările Societății au fost făcute cunoscute mass-mediei din țară, din Republica Moldova şi din regiunea Cernăuți. Este vorba de inițiative precum „îngemănarea" de localități cu acelaşi nume, colectarea de cărți şi manuale, schimbul de vizite particulare între familii din Bălți, Cernăuți şi Suceava ş.a. La acestea se mai adaugă mijlocirea de către Societate a prezentării în câteva rânduri la edițiile de seară a „Actualităților TVR" a unor numere din gazeta „Plai Românesc" a Societății pentru cultură românească „Mihai Eminescu" din Cernăuți în scopul sensibilizării cetățenilor români la marile probleme pe care le au bucovinenii din regiunea ocupată.

În încheiere se mai cuvin menționate două activități. În ziua de 6 iunie anul trecut, colaborând cu inspectoratul pentru cultură al județului şi cu Studioul „Moldovafilm" din Chişinău, din inițiativa Societății, a avut loc în sala mare a Muzeului Bucovinei, prezentarea în premieră absolută în România a filmului

https://biblioteca-digitala.ro

documentar „Ştefan cel Mare", realizare a regizorului Vlad Olărescu, reprezentat la Suceava de operatorul şef al filmului, Iulian Florea.

A doua implicare majoră a Societăţii în manifestările cultural-patriotice care pot interesa statutar Societatea, a fost participarea plenară a sa, printr-un numeros grup reprezentativ la manifestările prilejuite de comemorarea a 50 de ani de la masacrul de la Fîntîna Albă. În această localitate, la monumentul funerar dezvelit cu acel prilej, s-a depus o coroană de flori din partea Societăţii noastre. (fig. 5b). Cu acelaşi prilej, delegaţia noastră a participat la Cernăuţi la Congresul de constituire a Societăţii victimelor stalinismului „Golgota".

PERIOADA IUNIE 1992 – MARTIE 1994

A) ACTIVITĂŢI CULTURALE

– 27 noiembrie 1992 s-a organizat o seară culturală la casa de cultură a municipiului, sub titlul „Unirea Bucovinei – fundament legic al făuririi României Mari" (prof. Ioan Cocuz);

– 25 ianuarie 1993, cercetătorul ştiinţific principal de la Institutul de istorie „A.D. Xenopol" din Iaşi, dr. Dumitru Ivănescu a prezentat în acelaşi loc tema „Unirea Principatelor – moment crucial al istoriei poporului român";

– 2 iulie 1992 – activitate omagială: cu ocazia canonizării la Mănăstirea Putna a patronului spiritual al Societăţii s-a pus în circulaţia medalistică românească **medalia Societăţii** noastre (tombac, diam. 60 mm, 120 buc.; reproduce în avers emblema Societăţii ce redă în principal chipul voievodului, iar pe revers Sfântul Mormânt de la Putna, cu gravarea pe feţe a inscripţiei „SOCIETATEA CULTURALĂ „ŞTEFAN CEL MARE" - BUCOVINA — DOMNULUI MOLDOVEI LA TRECEREA ÎN RÂNDUL SFINŢILOR EROI AI NEAMULUI. MĂNĂSTIREA PUTNA/2 IULIE 1992" – *vezi coperta*). Dintre acestea, s-a donat oficial câte un exemplar Muzeului Naţional de istorie a României de la Bucureşti, celui al Moldovei de la Iaşi, celui naţional de la Chişinău, Muzeului Bucovinei din Suceava şi filialei Suceava a Arhivelor Statului. Parte a medaliilor au fost oferite spre vânzare publicului sosit în pelerinaj cu acest prilej la Putna, o alta fiind donată unor personalităţi româneşti. Problema obţinerii cuprului electrolitic şi a realizării la Monetăria Statului a medaliei a revenit preşedintelui executiv.

B) STRÂNGEREA ŞI DONAREA DE CĂRŢI ŞI MANUALE

– ianuarie 1992 – s-a donat câte un lot de cărţi de literatură de uz şcolar Şcolii nr. 29 din **Cernăuţi** (la data respectivă recent creată) şi Liceului românesc „M. Eminescu" din **Carapciu** pe Siret, totalizând cca. 800 de titluri şi mai multe sute de manuale şcolare;

– ianuarie 1993 – cu ocazia „Zilelor Eminescu", în strânsă colaborare cu Societatea pentru cultură românească „Mihai Eminescu" din reg. Cernăuţi, s-au distribuit personal prin delegaţii Societăţii (Nichifor Filip, Vasile Atănăsoaie şi Mugur Andronic) un important fond de carte, cca. 3000 volume şi 1000 manuale

https://biblioteca-digitala.ro

departajat în loturi reprezentative pentru 12 şcoli româneşti din raionul Noua Suliță: **Mahala, Cotul Ostriței, Boian Hlinița, Boian, Lehuceni, Vancicăuți, Costiceni, Marşinți, Tarasauți, Dranița, Noua Suliță şi Mămăliga**. La acestea s-au mai adăugat 600 volume de literatură tehnico-ştiinţifică pentru înzestrarea bibliotecii societăţii cernăuţene, care din păcate nu s-a creat nici până acum. Cu acelaşi prilej, d-na **Ana Constantin**, membru fondator,a dăruit din partea domniei sale pentru viitorul sediu al societăţii amintite două tablouri în ulei, creaţii proprii, inspirate din lirica eminesciană, iar Societatea noastră a dăruit 1000 + 400 (ulterior) de calendare ale Societăţii pentru susţinerea financiară a ziarului „Plai Românesc", astfel încât, nr. 15 (51) din 5 august 1993 şi-a achitat cea mai mare parte a costurilor prin banii rezultaţi din vinderea în regiune a calendarelor;

– decembrie 1992 – donaţia unui mic lot de cărţi de muzică pentru Şcoala (ucraineană) de Cultură din Cernăuţi;

– noiembrie 1993 – donarea şi transportarea personal de către preşedintele executiv cu un autoturism a două loturi (cca. 700 cărţi şi 250 manuale) de cărţi şi manuale, primul şi cel mai mare donat şi predat personal la şcoala românească din **Horecea**, suburbie a Cernăuţilor, cel de-al doilea predat la redacţia ziarului Plai Românesc, d-lui V. Tărâţanu, pentru o altă unitate de învăţământ, care urma să fie aleasă de conducerea Societăţii „M. Eminescu".

Aceste cărţi şi manualele provin de la: Şcoala generală 3 şi Liceul economic şi de drept administrativ – Suceava, şcolile generale din Dolheştii Mari, Botoşana, Humoreni, Cacica şi Pârteşti de Jos.

Apeluri s-au făcut prin intermediul cotidianului „Crai nou" (29 octombrie 1992, 12 ianuarie 1993, 20 noiembrie 1993 – în contextul aniversării a 75 ani de la unirea Bucovinei cu România), cât şi printr-o adresă circulară trimisă poştal la fiecare şcoală generală de centru din comunele judeţului. Din cauza stării de de spirit lamentabile la care au ajuns inclusiv cadrele pedagogice, nu s-a răspuns concret decât de la nivelul celor câteva şcoli comunale amintite mai sus. Pe 3 martie 1993 adresa din partea Societăţii cernăuţene prin care ne delega pentru realizarea iniţiativei, s-a tipărit şi în „Crai nou". Menţionăm şi adresa către Arhiepiscopia Sucevei şi Rădăuţilor pentru strângere de carte, fără finalizare însă (martie 1993).

Adăugăm aici şi colectarea de la suceveni timp de şase săptămâni de ajutoare pentru cei care au suferit de pe urma războiului de pe Nistru (1992), concretizată prin strângerea unei modeste cantităţi de încălţăminte şi haine, care au fost transportate şi predate personal de către liderul Societăţii prin intermediul Frontului popular din Basarabia la trei familii nevoiaşe din sectorul Ciocana din Chişinău (ianuarie 1994). Iniţiativa se pare că a fost unică la nivel naţional.

C) ACTIVITATE PROPAGANDISTICĂ

– decembrie 1992 – s-a realizat la Sibiu într-un tiraj de 4000 exemplare primul **calendar color al Societăţii,** pe doi ani, 1993-1994, purtând un real mesaj patriotic (gravura lui Ştefan cel Mare şi Sfânt, difuzată în 1906 la „Expoziţia generală română" din Bucureşti şi la românii din provinciile încă ocupate atunci

https://biblioteca-digitala.ro

- Transilvania, Basarabia şi Bucovina). Dintre acestea, 1500 s-au comercializat pe bază de contract cu S.C. Bucovina prin librăria de la parterul Magazinului universal „Bucovina", 1400 s-au donat Societății cernăuțene pentru distribuire în şcoli unde pot deveni şi tablouri pentru pavoazare, ca şi la sedii ale societății, 500 s-au predat spre vânzare la S.C. Alcor Servcom din oraş, 100 la S.C. Stress, 200 s-au atribuit gratuit ca protocol unor personalități, virtuali sponsori, persoane de conducere din administrația locală şi de stat ş.a. De menționat că prin vânzare s-au obținut şi importante sume băneşti pentru fondurile Societății;

– iulie 1993 s-au cumpărat 84 drapele tricolor, din care, 45 s-au donat deja Societății cernăuțene prin intermediul coriştilor ansamblul „Dragoş-Vodă" din Ostrița şi Cernăuți, care au participat la spectacolul omagial de la Suceava – 28 Noiembrie 1993; şase bucăți s-au dăruit prin intermediul prof. Nona Neagu din Cernăuți Alianței creştin-democrate a românilor din Ucraina în pragul campaniei electorale din statul vecin (martie 1994) şi alte şase Societății Doamnelor Române;

– 4 martie 1993 - preşedintele executiv a participat cu un material redactat la adunarea delegației permanente a Consiliului județean Suceava, la invitația acestuia, informând pe cei prezenți de anumite aspecte ale necesităților de ajutorare a românilor din regiunea Cernăuți;

– 1993 s-a predat spre distribuire la S.C. Magic Căpitan şi S.C. Sucramin Tonic Club din oraş, anumite numere din ziarul „Plai Românesc", pentru cunoaşterea mai bună de către suceveni a marilor probleme pe care le au frații noştri din nordul Bucovinei. Din unele ziare s-au constituit serii donate bibliotecii județene, bibliotecii Muzeului Bucovinei cât şi Bibliotecii Academiei şi Bibliotecii centrale universitare „M. Eminescu" din Iaşi;

– 1992-1993 periodic s-au trimis adrese pentru obținerea sau facilitarea de sponsorizări (recent la Consiliul județean Suceava, Administrația financiară a municipiului, Garda financiară, Curtea de conturi şi Camera de comerț şi industrie Suceava;

– decembrie 1993 - ianuarie 1994 o ultimă realizare cu adânc efect propagandistic, dar şi cu valențe culturale, este tipărirea unei prime lucrări de către Societate, cu titlu **„Bucovina – pământ românesc",** care argumentează ştiințific, într-o retrospectivă din preistorie până în secolul nostru de ce Bucovina este pământ românesc (text Mugur Andronic, fotografii Mihai Ungureanu, 16 p, tipografia S.C. „Muşatinii" S.A. Suceava). Din tirajul de aproape 1800 exemplare, conform deciziei biroului executiv se vor dărui intelectualității satelor regiunea Cernăuți 800 buc., 150 studenților şi 150 elevilor bucoviheni la studii în Suceava, 100 Ministerului Afacerilor Externe pentru personalul său şi mai ales pentru bibliotecile principalelor amabasade ale țării în lume, 150 pentru protocol şi restul sponsorilor (ESTREL – Suceava. I.V.V. – Suceava, Consiliul Județean Suceava).

P.S. – menționabilă este şi inițiativa de a se lua contact personal şi de a se trimite adrese oficiale din partea Societății „M. Eminescu" prin intermediul şi din inițiativa Societății noastre, ce posedă şi funcția executivă la această acțiune, către inspectoratele şcolare Neamț şi Botoşani în scopul colectării de cărți pentru regiunea Cernăuți – acțiune în curs.

https://biblioteca-digitala.ro

PERIOADA APRILIE 1994 – DECEMBRIE 1996

În condițiile deosebit de vitrege ale adâncirii crizei economice ale epocii de tranziție, resimțită de toți cu precădere în ultimii doi-trei ani, activitatea pe tărâm cultural, şi mai ales pe cel nefinanțat de stat, a trebuit să înfrunte greutăți de tot felul, deosebit de greu de depăşit.

Una dintre realitățile care, în plus, a marcat negativ posibilitățile de obținere de fonduri pentru societățile, fundațiile sau asociațiile neguvernamentale din România a fost şi încă mai este, **imperfecțiunea legii sponsorizării,** care practic nu încurajează în nici un fel actul filantropic al donației de acest fel.

Cu toate acestea, în anii 1995-1996, datorită unor solicitări, continuate cu perseverență, s-au obținut unele sponsorizări din partea unor agenți economici, precum: S.C. SPIT S.A. - 250.000 lei, BRD - 150.000 lei, S.C. Andra Impex S.R.L. - 200.000 lei, S.C. Adam şi Eva - 185.000 lei, S.C. Bucovina S.A. - 150.000 lei (toate din Suceava), S.C. Raitar SRL (Sasca Nouă) - 150.000 lei.

Revenind deci la prezentarea sintetică a principalelor realizări ale Societății, prezentăm pe scurt agenda culturală a sa.

A) SERI CULTURALE:

- 27 martie 1995 - Casa culturii Suceava - „Unirea Basarabiei cu patria mamă" (prof. M. Andronic);
- 17 aprilie 1995 - Casa culturii Suceava - „Înfăptuiri în guvernarea românească a Bucovinei (1941-1944)" - prof. Mihai Căruntu, Muzeul Național al Bucovinei; recital de muzică folk Mihaela Popescu;
- 25 martie 1996 - Casa culturii Suceava - „Itinerarii istorice basarabene" (proiecție diapozitive comentate - M. Andronic) şi „ Atacarea României de către URSS în vara anului 1940 şi implicațiile asupra oraşului Suceava" (Mihai Căruntu-MNB);
- 25-28 noiembrie 1996 - ciclu de conferințe - Casa culturii Suceava:

• 25 nov. - „Pagini din istoria falsificată a Bucovinei" (M. Andronic); lansarea plachetei de versuri, proză poetică şi grafică **„Gânduri postume"** (de M. Andronic), editată de Societate şi dedicată adolescenților şi tinerilor din Basarabia şi nordul Bucovinei;

• 26 nov - „Personalități bucovinene în Academia română" (prof. Emil Sadco - Biblioteca județeană „I. G. Sbiera");

• 27 nov. - „Realități de excepție în istoria şi cultura Bucovinei, 1775-1918" (prof. Gavril Irimescu - Arhivele Naționale Suceava);

• 28 nov. - „Fălticenii în istoria spiritualității româneşti" (prof. Eugen Dimitriu, Muzeul Național al Bucovinei).

B) INSTITUIREA PREMIULUI „ŞTEFAN CEL MARE ŞI SFÂNT"

Începând cu anul 1996, la propunerea preşedintelui executiv, a fost instituit premiul Societății, care se acordă anual unor personalități culturale şi celor care militează plenar pentru renaşterea culturală a românilor din teritoriile ocupate în 1940, exclusiv unor persoane din Ucraina sau Republica Moldova.

Acordare 1996: **Dumitru Covalciuc**, preşedintele Societății „Arboroasa"

https://biblioteca-digitala.ro

(Cernăuți) şi **Constantin Olaru**, preşedintele Alianței creştin-democrată a românilor din Ucraina;

C) ACTIVITĂȚI PROPAGANDISTICE

- 27 martie 1995 - Casa culturii, convocare de către Societate, după seara sa culturală, a tuturor societăților culturale şi patriotice interesate în a colabora la anumite proiecte comune;

- februarie 1995 - începe prin Societate, difuzarea lunară în oraş a ziarului cernăuțean „Plai Românesc";

- decembrie 1995 - se tipăreşte **calendarul Societății,** pe anii 1996-1997; (parte donat în regiunea Cernăuți şi unor comunități româneşti din Voivodina, Serbia şi Bulgaria);

- 20-22 mai 1995 - participarea unei delegații la manifestările de la Cernăuți şi Boian, dedicate a cinci ani de la fondarea Societății „M. Eminescu" şi comemorării lui Ion Neculce (donare participanților la Boian a 50 de broşuri „Bucovina - pământ românesc");

- februarie 1996 - nou apel în „Crai Nou" - pentru păstrare în bune condiții şi colectare manuale şcolare la şcolile din județ;

- corespondențe pentru susținerea Societății, inclusiv financiară, la Paris (istoricul bizantinolog Petre Năsturel), Műnchen (istoricul Adolf Armbruster) şi, tot în Germania, Contantin Gane;

- redactarea şi trimiterea spre lecturare în ambele camere ale parlamentului la 25 noiembrie 1995 a unui material „În memoriam - 28 noiembrie 1918" (M. Andronic);

- difuzarea prin postul de radio național, la 27 martie 1995, a unui mesaj de fraternitate către românii basarabeni, prin emisiunea de dedicații muzicale „Curierul melodiilor" (cât şi melodia „Eminescu" în interpretarea soților Doina şi Aldea Teodorovici);

- participarea în zilele de 14-15 februarie 1996 la Adunarea generală a Societății „M.Eminescu" de la Cernăuți, prilej cu care Societatea a donat direct participanților la adunare, din satele regiunii, 600 calendare ale Societății noastre;

-editarea sub egida Societății a plachetei „Gânduri postume".

D) DONAȚII:

- 1995 - bursă de 60.000 lei, elevului basarabean Marin Bulat, de la Liceul economic nr. 1 din Iaşi;
- 1996 - patru casete audio, cu muzică uşoară românească, pentru Radio Cernăuți, redacția în limba română;
- 1996 - lot carte pentru elevi - la şcoala **Ostrița** - 305 titluri;
- lot carte pentru elevi - şcoala **Hruşăuți** - 20 titluri (de la Liceul „M. Eminescu" - Iaşi);
- trei loturi carte predate lui Mircea Lutic preşedintele în exercițiu al Societății „M. Eminescu", totalizând 574 titluri, donate de Grupul şcolar Vatra Dornei, Şcoala generală Dolheştii Mari, Liceul „M. Eminescu" - Baia Mare, Liceul nr. 1 Suceava, Şcoala generală Pârteştii de Jos, Clubul „Focul Viu" - Fălticeni, Şcoala generală 1 Gura Humorului, şcolile generale 2 şi 8 Suceava);
- patru loturi carte - aproape 1000 exemplare transportate la Cernăuți şi

https://biblioteca-digitala.ro

predate la Sediul Societăţii „Mihai Eminescu" de vicepreşedintele Consiliului judeţean Suceva M. Grozavu;

- donaţii de serii de numere din „Plai Românesc" la biblioteca Institutului de istorie „A. D. Xenopol" şi Biblioteca Centrală Universitară „M. Eminescu" (ambele din Iaşi) şi Biblioteca Academiei Bucureşti;

- 1997 - 15 compendii universitare - medicină umană pentru Asociaţia medicilor români din Ucraina;

- apeluri pentru strângere carte (ex. la 16.11.1995) către toate şcolile din judeţ;

- septembrie 1995 nouă adresă la Inspectoratul şcolar Suceava;

- colectare la licee din Iaşi („Eminescu" şi „Negruzzi");

E) DIVERSE:

- atribuire calitate de membru de onoare directorului BRD - Suceava Haralambie Enache.

* * *

În completare la raport dorim să aducem următoarele informaţii:

O iniţiativă notabilă a liderului Societăţii a fost încercarea de asociere a tuturor societăţilor culturale de profil din judeţ într-o formă organizatorică de mult mai mare eficienţă.

În ziua de 30.03.1995, în sala mare a Muzeului Naţional al Bucovinei, s-a desfăşurat întrunirea următoarele asociaţii în scopul înfiinţării **Forumului Societăţilor Culturale din Bucovina:**

1. **Societatea culturală „Ştefan cel Mare" - Bucovina** (prof. M. Andronic şi ec. I. Grigoraş), ca societate organizatoare;
2. **Uniunea „Vatra Românească"**, filiala Suceava (prof. Gh. Moga);
3. **Societatea culturală „Ţinutul Herţa"**, filiala Suceava (col. r. D. Crihan);
4. **Fundaţia culturală „Memoria"**, filiala Suceava (ec. D. Oniga);
5. **Asociaţia „Pro Basarabia şi Bucovina"**, filiala Suceava (medic pensionar D. Georgescu);
6. **Uniunea românilor bucovineni,** filiala Suceava (prof. N. Cârlan);
7. **Societatea pentru cultură şi literatură română în Bucovina**, filiala Suceava (prof. N. Moscaliuc);
8. **Fundaţia naţională „Renaşterea românească"** (Pedu Popa-Cărpiniş).

Dintre diversele probleme discutate, printre care şi propunerea lui M. Andronic de a se susţine financiar în comun, lunar, modesta remuneraţie a secretarei Societăţii „M. Eminescu"(aflată într-o puternică criză financiară), s-au materializat din păcate doar două propuneri: prima, a liderului Societăţii noastre, aceea de trimitere a unui **apel comun** parlamentului, preşedenţiei, guvernului, televiziunii şi radiodifuziunii naţionale; a doua, a Societăţii culturale „Ţinutul Herţa", o adresă către Ministerul Afacerilor Externe (fig. 4).

Activitatea la aceste asociaţii fiind total voluntară, şi prestată aproape numai de liderii lor, în general persoane în vârstă, multe cu probleme de sănătate, asocierea propusă din păcate s-a rezumat doar la această primă întrunire.

Apelul comun a fost publicat în „Literatura şi arta " (27.041995), iar în ţară (deşi s-a apelat la principalele ziare!) doar în „România Mare" (21 aprilie 1995). Documentul a fost depus la parlament de ec. Anton A. Andronic din Bucureşti membru al Societăţii.

https://biblioteca-digitala.ro

Tot pe linia propagandistică, de promovare a adevărului despre cultura şi istoria noastră naţională şi a intereselor statutare ale Societăţii, preşedintele executiv al Societăţii a publicat o serie de articole în:

- **„Adevărul"** (Bucureşti, 31 martie 1990 - „Bine aţi venit, vestitori ai renaşterii culturii româneşti; 4 aprilie - „În Iaşul Unirii"; 9 octombrie 1990 - „Manifestare consacrată renaşterii culturii româneşti");

- **„Adevărul Literar şi Artistic"** (Bucureşti, nr. 21, 24 iunie 1990 - „Să ne cunoaştem unii pe alţii...", interviu cu Vlad Gheorghe Druc, regizor la Moldovafilm, Chişinău; nr. 40, 10 noiembrie 1990 - „În primul rând să câştigăm de partea noastră copii", interviu cu poetul Nicolae Dabija, redactor şef al revistei „Literatura şi Arta, Chişinău");

- **„Moldova Suverană"** (Chişinău, 24 februarie 1993 - „Bucovina - străvechi altar strămoşesc");

- **„Gazeta de Botoşani"** (18 mai 1990 - „Din nou, de vorbă cu dl. Nicolae Botgros");

- **„Ţara de Sus"** (Suceava, 2 iunie 1990 - „Carte - eşti suflet din sufletul neamului meu");

- **„Glasul Bucovinei"** (Suceava, 12-18 iulie 1990 - „Societatea pentru cultură românească „Mihai Eminescu" din Cernăuţi)";

- **„Monitorul de Suceava"** (Suceava, 29 decembrie 1995 şi 4 ianuarie 1996 - „Falsificare politică sau cercetare ştiinţifică?"; 23 februarie 1996 - „O iluzie deşartă",* 1 martie 1996 - „Societatea pentru Cultură Românească „Mihai Eminescu", încotro?", 14 aprilie 1996 - „Insula Şerpilor - un măr al discordiei?"

- **„Crai Nou"** - *cotidian deosebit de receptiv la solicitările Societăţii,* cu numeroase note informative, apeluri şi interviuri. Dintre acestea menţionăm cele din: 23 februarie, 25 februarie, 3 martie, 4 martie, 23 martie, 27 martie, 10 aprilie, 11 aprilie, 27 aprilie, 3 mai, 4 mai, 24 mai, 25 mai, 21 iunie, 23 iunie, 26 iunie, 27 iunie, 5 iulie, 10 august, 22 august, 28 august, 25 octombrie, 9 noiembrie, 23 noiembrie, 27 noiembrie, 1 Decembrie, 2 decembrie 1990; 5 ianuarie, 1 februarie, 7 februarie, 12 februarie, 28 februarie, 17 aprilie, 3 mai, 5 iunie, 11 iunie, 26 iunie 1991; 7 ianuarie, 5 mai, 18 iunie, 19 iunie, 10 iulie, 16 iulie, 29 octombrie, 27 noiembrie 1992; 12 ianuarie, 21 ianuarie, 27 ianuarie, 4 martie, 27 martie, 20 noiembrie, 1 Decembrie 1993; 22 martie, 15 aprilie, 16 aprilie 1995; 17 ianuarie, 6 februarie, 20 februarie, 19 martie, 26 noiembrie 1996; 18 iunie 1997; 21 iunie 1999; 9 februarie 2000.

În sfârşit, unele note şi ştiri au apărut în ultimii ani şi în „Monitorul de Suceava": 14 septembrie 1996, 24 noiembrie 1997, 25 noiembrie 1998, 18 septembrie 1999, ca şi în ziarul **„As"** - 26 mai 1998.

---

* Luare de atitudine împotriva falsificării istoriei românilor în ziarul extremist din Cernăuţi „Maladoi Bucovineţ".

https://biblioteca-digitala.ro

PERIOADA IANUARIE 1997 - FEBRUARIE 2000

Din păcate în perioada ultimilor ani criza economică din ultimii ani s-a adâncit şi mai mult. Aşa cum se ştie, tărâmul actului cultural a fost cu siguranţă unul dintre cele mai lovite de sărăcie. De aceea, în chip logic şi societăţile nonprofit, ONG-urile, au fost nevoite să se mulţumească cu o reducere a activităţilor specifice. Iată de ce şi Societatea noastră nu a reuşit atât de multe cât şi-ar fi propus, cu atât mai mult cu cât întreaga sa activitate, deci a membrilor şi conducerii se bazează numai pe **voluntariat**. Cu siguranţă, că dacă ar fi existat fonduri pentru stimularea unor persoane, acestea ar fi depus atât în municipiu, cât şi în teritoriul judeţului eforturi susţinute pentru materializarea unor iniţiative.

Prin urmare, prezentăm mai jos, la fel de sintetic, principalele coordonate şi realizări ale Societăţii noastre în perioada susmenţionată.

A) SERI CULTURALE:

- 24 noiembrie 1997 - Casa culturii Suceava - seară suceveană dedicată zilei unirii Bucovinei cu Patria mamă, realizată în colaborare cu **Asociaţia „ASTRA"** (despărţământul din Iaşi): „Pagini de istorie bucovineană" (M. Andronic) şi „Realităţi etno-culturale contemporane la românii din Bulgaria, Iugoslavia şi Ungaria" (prof. Areta Moşu, Iaşi, vicepreşedinte Asociaţia „Astra"). Cu această ocazie a fost lansată publicului cartea **„Evoluţia habitatului uman în bazinul hidrografic Soloneţ din paleolitic până la sfârşitul secolului al XVIII-lea"** (ed. Dosoftei, Iaşi, autor M. Andronic);

- 28 noiembrie 1998 - Casa culturii Suceava seară suceveană dedicată zilei unirii Bucovinei cu Ţara: „Pagini de istorie bucovineană" (M. Andronic); lansarea cărţii editate de Societate **„Huţulii - o minoritate din Bucovina"** (sub redacţia M. Andronic);

- 22 martie 1999 - Casa culturii Suceava - seară suceveană dedicată zilei unirii Basarabiei cu Ţara: „Starea actuală a culturii şi conştiinţei naţionale româneşti în Republica Moldova" (prof. Valentina Butnaru, preşedinta **Societăţii „Limba noastră cea română"** din Chişinău; „Aspecte legate de restabilirea administraţiei româneşti în nordul Bucovinei (1941)", a prezentat prof. drd. Mihai Căruntu de la Muzeul Naţional al Bucovinei; moment artistic de muzică folk, cenaclul „Sinteze", condus de prof. Carmen Agutin;

- 28 noiembrie 1999 - Casa culturii Suceava - seară suceveană dedicată unirii Bucovinei cu România: „Bucovina şi drama refugiaţilor polonezi (septembrie 1939), a prezentat prof. drd. Mihai Căruntu de la Muzeul Naţional al Bucovinei; lansarea cărţii editată de Societate **„Români de pe valea Siretului de Sus, jertfe ale ocupaţiei nordului Bucovinei şi terorii bolşevice"** de Dragoş Tochiţa, din Pătrăuţii de Sus, raionul Storojineţ, prezentată de M. Andronic, în calitate de editor; recital de muzică folk, cenaclul „Sinteze".

B) ACORDAREA PREMIULUI „ŞTEFAN CEL MARE": cu ocazia aniversării zilei unirii Bucovinei cu Ţara mamă, la 28 Noiembrie 1998 conducerea Societăţii a acordat premiul pe anul 1997, profesorului universitar **Grigore Bostan,** şeful catedrei de limbă română de la universitatea din Cernăuţi, membru corespondent

https://biblioteca-digitala.ro

al Academiei Române pentru întreaga sa activitate desfăşurată în domeniul renaşterii culturii naţionale româneşti în nordul Bucovinei istorice. În aceeaşi zi istorică, dar a anului 1999, conducerea Societăţii a decis ca premiul pentru anul 1998 să fie acordat preşedintelui Societăţii „Mihai Eminescu" de la Cernăuţi, poetul **Arcadie Opaiţ** (festivitatea de înmânare se va desfăşura cu ocazia sărbătoririi limbii materne în toamna acestui an în oraşul de pe Prut).

C) ACTIVITĂŢI PROPAGANDISTICE:

- dedicaţii muzicale la postul naţional de radio populaţiei româneşti din nordul Bucovinei şi Basarabia cu ocaziile aniversării zilelor unirii;

- donarea a două noi casete audio cu muzică uşoară românească pentru difuzare la radio Cernăuţi (redacţia în limba română) redactorului Ilie Zegrea.

D) DONAŢII DE CARTE:

Din păcate, din cauza sărăcirii accentuate a societăţii româneşti, ritmul de colectare a scăzut foarte mult faţă de primii ani de după Revoluţie. Totuşi s-a reuşit strângerea a câteva loturi de carte de literatură pentru şcolari, din care s-au dăruit:

- 150 de cărţi Şcolii medii 4 din Crasna (donaţie 1998 Şcoala generală Vama);

- cca. 200 de cărţi şi 400 de manuale pentru şcoala medie din **Horecea**, de lângă Cernăuţi, donate cu ocazia sărbătorii limbii române (15 septembrie 1999);

- în vara anului 1997 Societatea a donat Asociaţiei Medicilor Români din Cernăuţi un lot de tratate şi reviste de medicină, de diverse specialităţi, parte din ele urmând să fie redistribuite unităţilor de învăţământ de profil medical de la Noua Suliţă şi Cernăuţi.

În sfârşit adăugăm aici şi finanţarea tipăririi primului număr al ziarului **„Plai Românesc"** pe anul în curs, ale cărui costuri au fost uşor diminuate la solicitarea noastră, prin înţelegerea conducerii tipografiei „Muşatinii" din Suceava (director Cristin Lupaşcu).

Ca realizări notabile, menţionăm că Societatea în perioada anilor 1997-1999 a participat la cofinanţarea a două proiecte, beneficiind de fonduri ale **Uniunii Europene.**

* * *

Cu referire la acest ultim raport, aducem completări:

O iniţiativă deosebită a Societăţii este crearea la **Cacica** a **Muzeului Minorităţilor din Bucovina.** Aşezarea este deosebit de pitorească şi deţine un real potenţial turistic. Aflată pe traseul direct care leagă Putna-Marginea-Solca de Gura Humorului, Mănăstirea Humorului, Voroneţ şi Mănăstirea Moldoviţa, localitatea se află într-o depresiune pitorească cuibărită la poalele Obcinei Călugăriţa, o ramificaţie a Obcinei Mari. În pădurile din apropiere se găsesc mai multe izvoare cu apă minerală, iar în cadrul salinei, în mină, se pot trata unele afecţiuni respiratorii. Aici au trăit de sute de ani numeroase etnii, în deplină armonie, fără să existe vreodată conflicte pe baze etnice. Datorită fondării minei de către austrieci, cu ajutorul coloniştilor mineri aduşi din zona Cracoviei, în momentul de faţă la Cacica se găseşte cea mai mare comunitate de polonezi din întreaga ţară. Alături de ei au vieţuit români, germani, ucraineni,

https://biblioteca-digitala.ro

slovaci, evrei şi unguri. Cacica a devenit astfel un fericit exemplu de comunitate bucovineană multietnică. Din toate aceste motive am considerat că localitatea poate adăposti noul obiectiv muzeal, cu atât mai mult cu cât salina de aici deține şi o bază materială suficientă, care în mod cert se va dezvolta în viitor, pentru adăpostirea muzeului.

În data de 27 iulie 1997, la Cacica, la domiciliul doamnei **Ileana Didoiu,** profesor pensionar, fost director al Bibliotecii Județene Neamț, fiică a satului, s-a întrunit comitetul de inițiativă. Acesta a fost format din:

- preşedinte de onoare - ing. Nicolae Grudnițchi, directorul Salinei Cacica;
- preşedinte executiv - prof. Mugur Andronic, preşedintele executiv al Societății;
- vicepreşedinte - prof. Ileana Didoiu;
- vicepreşedinte - prof. Emilia Cucinschi, director a Şcolii generale Cacica,
- secretar - Cristina Cehaniuc, cadru didactic la aceeeaşi şcoala;
- cenzori - ing. Petru Tudose - primarul comunei Cacica şi Vasile Ostaficiuc, asistent medical pensionar;
- coordonatori: spiritualitate etnică - preot paroh Tiberiu Beleagă (parohia ortodoxă); preot paroh Iulian Eugen Kropp (parohia romano-catolică) preot paroh Nicolae Nicolaisen (parohia greco-catolică);

minerit - ing. Zub Corneliu, inginer şef salină;

meşteşuguri tradiționale - Slavic Bronislav, Magdalena Olaru, Aurica Andronic, Emil Zacsevschi.

Cu acest prilej s-a hotărât asigurarea de către salină a unui spațiu (clădire) de expunere, cu asigurarea maximei siguranțe de păstrare, inclusiv în ceea ce priveşte condițiile de microclimat.

În scopul donării de către cetățeni de bunuri cu eventuală valoare expozițională, d-na I. Didoiu a început o campanie de sensibilizare a sătenilor pentru această inițiativă. De asemeni şi cei trei preoți s-au angajat în a încuraja acțiunea de donații, care urmau să se facă pe baza unei evidențe stricte, pe bază de inventariere, donatorii urmând să primească şi câte o diplomă semnată de către director al salinei şi preşedintele executiv al Societății.

În sfârşit, după numeroase eforturi, unde s-a remarcat în primul rând d-na I. Didoiu, cu ocazia zilei de Sfânta Maria (15 august) a anului 1997, numeroşii oaspeți sosiți în pelerinaj la Cacica (unde se fac de altfel cele mai mari manifestări catolice de acest gen din Moldova) au putut vizita prima formă expozițională a viitorului muzeu: **„Tradiții şi continuitate“**. Expoziția a fost amenajată în cea mai mare sală disponibilă din cadrul clădirilor vechii incinte a întreprinderii miniere. Aici sunt expuse atât bunuri cu valoare etnografică, istorică şi memorialistică, dar şi simple obiecte de uz menajer-gospodăresc, multe dintre ele deja dispărute ca folosință cotidiană. Obiectele aparțin atât românilor, cât şi polonezilor, ucrainenilor şi germanilor care au viețuit în localitate.

Ulterior, la 01.10.1998 s-a emis hotărârea Consiliului local Cacica pentru

https://biblioteca-digitala.ro

înființarea oficială a muzeului (la Consiliul Județean Suceava propunerea de colaborare a fost depusă cu nr. 4614/09.06.1997).

Acesta a fost pe scurt doar începutul. Au urmat repetate eforturi de a se găsi surse de finanțare pentru dotarea muzeului cu vitrine şi corpuri de iluminat moderne, cu mochetă sau pentru renovarea clădirii. Cu acest scop s-au făcut demersuri pe lângă ambasada Poloniei din Bucureşti în mai multe rânduri. În toamna anului 1999 preşedintele executiv al Societății (şi al comitetului de inițiativă) a înmânat personal mareşalului seimului de la Varşovia, un memoriu în acest sens.

La 16.06.1998 Societatea a trimis Guvernului României, Departamentului pentru protecția minorităților naționale, o documentație pentru sprijinirea financiară a muzeului. În sfârşit, memorii s-au lăsat şi ambasadei germane (prin intermediul Institutului Gőethe din Bucureşti) şi celei maghiare (prin Centru cultural maghiar din capitală). Recent s-a trimis şi Preşedinției un proiect pentru aceeaşi finanțare.

Deoarece găsirea de fonduri s-a dovedit - cel puțin până acum - deosebit de anevoioasă, Societatea a căutat altă modalitate de sprijinire a proiectului. Pentru obținerea de fonduri PHARE, autorul acestor rânduri a elaborat proiectul **„Interculturalitate şi creare de monitori privind drepturile minorităților din Bucovina“.** Acesta a fost acceptat de către Delegația Comisiei Europene în România spre finanțare. Din păcate nu s-au putut obține fonduri pentru dotările atât de necesare. Proiectul a căpătat valențe prioritar sociale. El a vizat pregătirea interdisciplinară a unei grupe de 20 de tineri din rândul minorităților din Bucovina în scopul devenirii, pentru tot restul vieții, monitori voluntari a respectării drepturilor consacrate pentru protecția acestor grupări etnice. În cadrul proiectului, timp de şase luni s-au desfăşurat cursuri şi aplicații practice la **Cacica, Solonețul Nou** şi **Pleşa**, localității vecine, cu o densă populație de minorități. Cursurile au provenit din domenii diferite: istorie, filologie, juridică, jurnalistică, etnografie, legislația muncii. În urma prezentării ofertei de către Societate, organizațiile etnicilor minoritari din județ au trimis tineri reprezentanți din rândul ucrainenilor (**Suceava, Ipoteşti, Măriței, Dărmăneşti, Negostina** şi **Şerbăuți**), germanilor **(Siret)**, polonezilor **(Cacica)**, ruşilor lipoveni **(Lipoveni)**, huțulilor **(Brodina)** şi romilor **(Gulia-Dolhasca)**. Ucrainenii reprezentând cea mai numeroasă minoritate din județ au fost reprezentați cel mai mult, de opt tineri.

La finanțarea proiectului Societatea a contribuit cu cca 16%. Cazarea conferențiarilor suceveni a fost asigurată de Societate, iar cea a cursanților de către finanțatorul principal, în regim agroturistic prin intermediul Centrului turistic Cacica. Coordonatorul de proiect a fost autorul acestor rânduri, iar asistentul său, **Vasile Atănăsoaie**, economist pensionar, fost secretar al Societății. Din toamna anului 1998, până în vara celui următor, cei doi au făcut numeroase deplasări la Cacica pentru asigurarea derulării proiectului. Excursia de studii a fost organizată la Pleşa, unde s-a efectuat, ca şi în localitățile de proveniență ale cursanților, completarea unor chestionare socio-profesionale, cu un evantai mai amplu al problematicii minorităților. O dată cu activitatea de completare a acestor chestionare în localitățile respective, tinerii proiectului au căutat să

https://biblioteca-digitala.ro

identifice la deținători (de obicei persoane vârstnice), obiecte succeptibile de a face parte din viitoarea zestre expozițională a muzeului de la Cacica. În mod firesc, deveniți prietenii muzeului, aceştia vor contribui şi pe viitor la etapele de extindere tematică şi înzestrare a muzeului cu noi obiecte.

În data de 13 iunie 1999, la sediul Centrului de calcul din Suceava (azi SSI), s-a desfăşurat **simpozionul** purtând titlul proiectului, la care au fost invitate şi o serie de oficialități ale județului şi municipiului. Cu acest prilej au fost înmânate cursanților diplomele de absolvire ale proiectului.

Un alt proiect, însă cofinanțat de Uniunea Europeană prin intermediul Fundației pentru Dezvoltarea Societății Civile din Bucureşti în colaborare cu Societatea noastră a privit minoritatea huțulă din Bucovina. El s-a derulat pe o durată de jumătate de an, din toamna anului 1997 până la începutul verii anului următor, finalizat prin tipărirea cărții **„Huțulii - o minoritate din Bucovina"**, sub redacția Mugur Andronic. Lucrarea îşi propusese, mult mai amplu decât o făcuse cu ceva mai bine de un secol în urmă istoricul austriac cernăuțean R.F. Kaindl, să ofere cititorului maximum de informații posibile despre această etnie, cu atât mai mult cu cât şi astăzi originea acesteia, cufundată în secolele de debut ale evului mediu, continuă să incite chiar şi specialiştii până în sfera polemicii.

La realizarea cărții au colaborat: M Andronic (capitolul de istorie şi prezentare generală a problematicii ridicate de huțuli, intitulat „Huțulii, între istorie şi politic"), Dan Zodieru („Cadrul natural de habitat - obcinele Bucovinei"), I. Rebuşapcă („Limba huțulilor din Bucovina"), M. Andronic, A. Blănaru („Din etnografia şi folclorul huțulilor"), V. Macovei („Un punct de vedere"), A. Andronic, I. Grigoraş („Unele date şi aspecte cu privire la situația demografică şi socio-profesională din comunele Brodina şi Ulma").

Ca microzonă de studiu au fost alese comunele Brodina şi Ulma, în a căror sate au fost distribuite 4.000 de fişe chestionare pe baza cărora s-a şi întocmit ultimul studiu amintit.

Cartea a fost donată în mai multe zeci de exemplare Societății pentru cultura românească „M. Eminescu" din Cernăuți, unor biblioteci din țară şi personalități din județ (în primul rând manageri cu puteri decizionale) şi din Bucureşti, inclusiv la guvern şi Preşedinția României, dar şi unor biblioteci din afara țării, la Augsburg, Cracovia şi Chişinău.

Principalele rezultate ale proiectului, care a constat şi în evidențierea celor mai importante necesități ale comunității huțule, au fost dezbătute în cadrul unei mese rotunde cu care s-a şi încheiat proiectul. La aceasta, desfăşurată la Consiliul Județean Suceava, au participat directori ai principalelor instituții, care se puteau implica în rezolvarea celor mai acute probleme în discuție.

Drept urmare, o parte din problemele mai stringente ale acestei minorități din județ au fost abordate cu mai multă atenție de către organele abilitate. Iată cele mai importante realizări care s-au putut materializa pe plan județean:

1. Finanțări Consiliului județean Suceava:

- Ulma, modernizare de drum (cca. 7 km) şi apărări de maluri ale râului Suceava;
- Brodina, refacere drum 250 m, dig de apărare împotriva inundațiilor şi zid

https://biblioteca-digitala.ro

de sprijin; proiect de alimentare cu apă a localității, inclusiv a dispensarului medical (1,5 miliarde lei);

- Vatra Moldoviței, asfaltare 1 km drum; proiect pentru încă 1 km;
- Moldova Sulița, reparații la căminul cultural (200.000.000 lei);
- la şcoala generală Ostra, centrală termică pe combustibil lichid;
- Fundu Moldovei, alimentare cu apă a localității (1 miliard, încheiere fază de proiectare);
- Izvoarele Sucevei, reparații cămin cultural şi pod peste Suceava (fază de încheiere a proiectării);

2. Realizări ale Inspectoratului județean de învățământ:

- Ulma, ocupare post e învățător (limba maternă)
- Izvoarele Sucevei, ocupare a cinci posturi de învățător (limba maternă)
- Vatra Moldoviței, ocupare a trei posturi de învățător (limba maternă)
- Ostra, achiziționare mobilier de şcoală (49.410.000 lei)

3. Direcția de sănătate publică Suceava:

- angajare prin concurs a unui medic de circă (de familie) la Brodina;
- Moldova-Sulița, angajare prin concurs (în curs de organizare) a unui medic.

Din lipsă acută de fonduri financiare, nu s-a putut da curs la numeroase alte cereri de dotări şi reparații la unele dispensare.

* * *

În privința componenței biroului executiv, după cea aleasă inițial, deja amintită, în funcție de schimbările survenite la unele adunări generale ale Societății ea a fost următoarea:

07.03.1994 - preşedinte executiv: prof. Mugur Andronic
- vicepreşedinți: col.(r.) Iulian Durleşteanu, ec. Ion Grigoraş
- contabil: ec. Toader Huțanu
- secretar: ing. Victor Cornea
- cenzori: ec. Dumitru Cristescu, ec. Nicolae Grosu

14.07.1997 - preşedinte executiv: prof. Mugur Andronic
- vicepreşedinți: ec. Ion Grigoraş, prof. Ion Scripcariuc
- contabil: ec. Rodica Pohoață
- secretar: prof. Dan Zodieru
- cenzori: ec. Nicolae Grosu, ec. Dumitru Cristescu

Preşedinți de onoare: **I.P.S. Pimen,** Arhiepiscopul Sucevei şi Rădăuților, şi prof. dr. **Emanuel Diaconescu,** membru corespondent al Academiei Române, rectorul Universității „Ştefan cel Mare" din Suceava.

Cu ocazia aniversării zilei unirii Basarabiei cu Țara şi a unui deceniu de activitate a Societății, în ultima şedință de birou executiv s-a hotărât acordarea calității de membru de onoare, următoarelor persoane care au sponsorizat sau au facilitat sponsorizări: **Doru Muha, Mihai Bejan, Elena Arsene, Gheorghe Băncescu, Mihai Găină, Marius Luchian, Violeta Vişinar, Aurel Ungureanu, Mircea Apopei, Cornel Havîrneanu, Petre Atănăsoaie, Costel Buta, Vasile Bistricean, Zaharia Angheluță, Daniel Tănase, Nicolae Cionca, Liviu Şugăr şi Aurel Vasiliu.**

Deoarece unele dintre activitățile Societății s-au desfăşurat la sediul Muzeului

https://biblioteca-digitala.ro

Național al Bucovinei, inclusiv colectarea de cărți și manuale, fostul director, Pavel Blaj, și actualul, Florin Hău, au fost de-a lungul timpului și ei nominalizați ca membri de onoare.

Dacă la un moment dat numărul membrilor activi se apropia de 300, în urma neachitării cotizației pe mai mulți ani (în cele din urmă tot din cauza crizei economice!)o parte considerabilă dintre aceștia au fost excluși. Alții au decedat între timp.

Publicăm mai jos lista actualilor membri, fără să mai menționăm pe cei amintiți până acum în text (ordinea este strict cronologică a înregistrării):

Vasile Haivas
Iustina Haivas
Cornelia Mînicuță
Dumitru Oniga
Ana Constantin
Georgeta Pojoga
Gheorghe Maxim
Vitzu Iliescu
Valerian Căldare
Ana Șvaițer
Maria Ignătescu
Gheorghe Ieremie
Reveca Simiganovschi
Elena Vașcovici
Paul Leu
Gheorghe Schipor
Marin Popescu
Brîndușa Pandelea
Viorel Vatamaniuc
Virginia Bârleanu
Mircea Ceaușu
Dumitru Năstase
Doina Catargiu
Maria Olenici
Ioana Nistor
Paulina Tudose
Dimitrie Olenici
Liviu Popescu
Margareta Gorcea
Mihai Iacobescu
Eugenia Ieș
Radu M. Pricop
Dumitru Ghiață
Dan Adomniței
Corina Adomniței
Dana Murariu
Mircea Cîmpan
Brîndușa Maximiuc
Ion Beldeanu
Rodica Dominte
Sava Bejinariu
Eugenia Murariu
Mircea Hariton
Mircea Bizom
Constantin Horomnea
Ioan Panteliuc
Cezara-Despina Oniga
Elena Livinschi
Ioan Mihețiu
Ioan Ozarchevici
Ileana Corhan
Ștefan Franciuc
Mircea Mlynarz
Iuliu Postolache-Kastel
Elisabeta Postolache-Kastel
Pintilie Iacob
Vasile Iacoban
Gabriela Chirilă
Ioan Bodnariuc
Valentin Moscaliuc
Florin Bratu
Alexandru Rotaru
Alexandru Vizniuc
Eugen Căbulcă
Dan Strutinschi
Angela Tigăeru
Mircea Dăneasa
Maria Delen
Grigore Coandă
Viola Coandă
Viorel Andrian
Elena Luca
Alexandru Burac
Radu Pentiuc
Ion Mareș
Gheorghe Strugaru
Ioan Ețcu
Cecilia Latiș
Florica Mircescu
Veronica Coifan
Liviu Antonescu
Eugen Dimitriu
Pentru Adochiței
Onu Cazan
Rodica Horodenciuc
Daniela Voinescu-Liteanu
Vlad Voinescu-Liteanu
Nicolae Cîrlan
Cornelia Brăescu
Claudia Popa
Traian Straton
Ștefan Gorovei
Maria-Magdalena Gorovei
Gheorghe Chirilă
Costache Achiței
Radu Oltean
Rodica Cojocaru
Nadejda Blănaru
Orest Blănaru
Anton Andronic
Radu Vizitiu
Dorel Ursachi
Zaharie Cojocaru
Mircea Popovici
Rodica Iacob
Ilie Iacob
Titus Șerșeniuc
Brîndușa Amarandei
Cristi Slavic
Elena Casapu
Iuliana Milescu

https://biblioteca-digitala.ro

ÎNCHEIERE

Dacă s-ar pune întrebarea cât a realizat Societatea în acest prim deceniu de existență, după opinia noastră, s-ar putea răspunde: mult şi puțin. Mult pentru cele câteva persoane care s-au implicat propriu-zis în activitatea sa; puțin, foarte, foarte puțin față de imensele nevoi spirituale şi materiale pe care românii din teritoriile jertfite în 1940 continuă să le aibă. Căci dacă o reformă economică, o reutilare de fabrică necesită un număr de ani şi finanțări diverse, în schimb remodelarea conştiinței şi simțirii de neam se face mult mai greu, cel puțin pe parcursul unei noi generații. Ceea ce a distrus în jumătate de veac maşina infernală sovietică, am constatat cu tristețe la scurt timp după euforia de moment a „Podului de flori de la Prut", nu se poate remedia decât în mult timp şi cu mari eforturi, unde afectivul nu joacă nici pe departe rolul de pe urmă.

Iată de ce, considerăm (cu atât mai mult cu cât cele mai multe societăți de gen din păcate nu mai activează deja din cauza crizei economice actuale) că această activitate pe nobilul tărâm cultural cu profunde rezonanțe patriotice (unde s-a văzut că restructurările necesită foarte mult timp!) nu trebuie sub nici un motiv să dispară.

Încheiem aici prezentarea noastră (succintă, tot din motive financiare!), cu gândul de mulțumire pentru foştii membri şi actuali ai Societății, pentru toți care au ajutat-o şi o vor mai ajuta, cât şi cu urarea noastră strămoşească: „Dumnezeu să ne ajute!" Iar dacă în lucrare a fost citat mai des un nume, s-a făcut nu din lipsă de modestie, ci pentru că la astfel de momente retrospective imortalizate în scris pentru viitorime, informațiile esențiale trebuie transmise corect şi complet, aşa cum a fost...

* * *

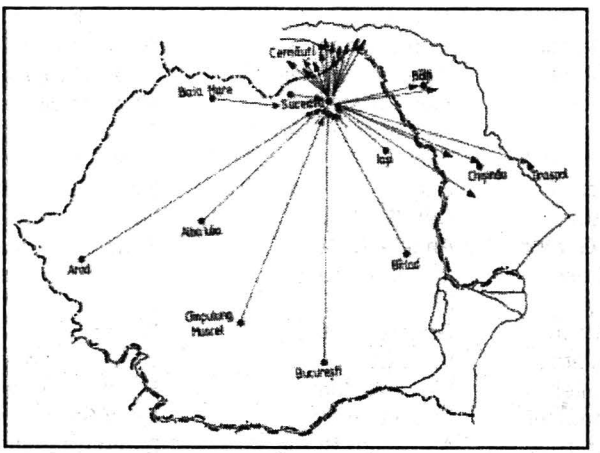

Harta cu expedierea şi distribuirea cărților prin intermediul Societății.

https://biblioteca-digitala.ro

Intrare Soc. cu C. H. A. Bucovina
nr. 355/1.09.1990

D E C L A R A T I E

Noi, subsemnaţii, primarul satului Sadova (Călăraşi)-Moldova Eugenia Gheorghe Bulat, primarul comunei Sadova (Suceava)-România Vladimir Bota, reprezentanţi prenipotenţiali ai localităţilor susnumite în numele libertăţii, democraţiei şi prieteniei, în numele roşănilor acestor două localităţi, declarăm reluarea legăturilor de sânge şi tradiţii seculare rupte cu mai bine de 50 de ani.

Prin prezenta declarăm solemn în faţa tuturor autorităţilor şi a cetăţenilor pe care îi reprezentăm, că redevenim fraţi, cum ne-a lăsat dumnezeu şi istoria, cu toate acţiunile de rigoare ce decurg din această declaraţie.

15 august 1990

Primarul s. Sadova (Călăraşi)-R. S. Moldova
Eugenia Gheorghe Bulat.....

Primarul comunei Sadova, Suceava
[redacted] România
Vladimir Bota.....

ROMANIA
jud. SUCEAVA

Semnată în prezenţa preşedintelui
Societăţii Culturale "Ştefan cel Mare"
din Suceava - [redacted] România
Mugur Andronic.....

Fig. 1: Declarația oficială de „îngemănare" dintre cele două Sadove (15 august 1990).

https://biblioteca-digitala.ro

Societatea regională [illegible] pentru ocrotirea monumentelor [illegible]
Cernăuți
7 octombrie 90

Sec. cuet Ștefan cel Mare Bucovina
Tucăria
INTRARE Nr. 367/25.X.1990

SOVIETULUI SUPREM AL UNIUNII
SOVIETICE, PRESEDINTELUI U.R.S.S.
TOV. GORBACIOV

PARLAMENTULUI ROMANIEI

Noi, reprezentanții întregii suflări românești din partea detrunchiată a Bucovinei și a ținutului Herței, reuniți azi, 7 X 1990, la Cernăuți, în Adunarea noastră Națională cerem cu hotărîre în baza celor mai elementare drepturi ale omului secolului al XX-lea, renunțarea la toate procedurile grecoaie și înjositoare de tre re a frontierelor U.R.S.S., perimate în mod total din punct de vedere istoric și politic.

Considerăm că rezolvarea acestei probleme cerute majoritar de popoarele U.R.S.S. este absolut necesară procesului de integrare a U.R.S.S. în sfera lumii civilizate și a Europei.

Președintele Adunării Naționale
a românilor din regiunea Cernăuți
Ilie T. Zegrea
Secretarul Adunării Naționale
Vasile Tărîțeanu

Nota.
Originalul prezentei a fost predat Cancelariei Senatului României de către Lucăcenaul Anton Andronic, fiind înregistrat cu nr. 2527 la data de 23.10.1990. — (semnătura).

Fig. 2: Adresă oficială a Adunării Naționale a românilor din regiunea Cernăuți pentru liberalizarea trecerii frontierei spre Țara Mamă (7 octombrie 1990).

https://biblioteca-digitala.ro

Societatea culturală „Ștefan cel Mare" - Bucovina
INTRARE NR. 10/4.I.1991

C ă t r e

Parlamentul României

Sovietul Suprem al R.S.S.Ucrainene

Sovietul Suprem al U.R.S.S.

Domnului Mihail Gorbaciov,președintele U.R.S.S.

H O T Ă R Î R E A

adoptată de adunarea populară de la Suceava din 28 noiembrie 1990, închinată aniversării a 72 de ani de la reintrarea întregii Bucovine între hotarele României Mari.

Adunarea populară de la Suceava din 28 noiembrie 1990 a aprobat următoarea hotărîre,elaborată de Comitetul de organizare a sărbătoririi reintrării Bucovinei între hotarele României.Comitetul de organizare a fost format din reprezentanți ai următoarelor societăți culturale și filiale ale Uniunilor minorităților naționale de pe teritoriul județului Suceava.

Adunarea cere forurilor legiuitoare și conducătorilor celor două țări să ia măsuri în vederea realizării depline a următoarelor deziderate:

1. Întărirea spiritului de respect reciproc și prietenie dintre toate naționalitățile care trăiesc împreună pe teritoriul actualei regiuni Cernăuți din componența R.S.S. Ucrainene și din județul Suceava,România;

2. Sprijinirea dezvoltării libere și depline a spiritualității etnice a fiecăreia dintre aceste naționalități - română,ucraineană,lipoveană,germană,polonă,evreiască - comunicarea liberă,neîngrădită dintre membrii lor;

3.Menținerea credinței strămoșești în sînul Bisericilor cărora aparțin aceste etnii; propășirea culturală a fiecăreia dintre ele, comunicarea firească cu centrele de iradiere a culturilor naționale;

4. Dezvoltarea învățămîntului de toate gradele în limba pro-

Fig. 3: Hotărârea Adunării populare de la Suceava (28 Noiembrie 1990).

https://biblioteca-digitala.ro

prie,întrajutorarea pentru edificarea organică,potrivită nevoilor reale ale păstrării ființei etnice,sprijinirea schimburilor de elevi, studenți și cadre didactice pe bază de reciprocitate; apariția fără nici un amestec din partea autorităților a unor ziare,reviste și a unei producții editoriale în limba fiecăreia dintre ele și libera circulație a presei și tipăriturilor de o parte și de alta a granița de stat;

5. Cultivarea neîngrădită a marilor valori și personalități culturale,prin înființarea de muzee,case memoriale,ridicarea de monumente închinate acestora;

6. Realizarea evidenței monumentelor istorice și de artă cu valoare de patrimoniu,de pe teritoriul istoric al Bucovinei,aparținînd tuturor etniilor și asigurarea conservării lor conform prevederilor UNESCO și punerea lor în valoare din punct de vedere turistic;

7. Conservarea și întărirea ființei etnice prin renunțarea la orice încercări,intenționate sau nu,de anulare a acesteia și prin repararea treptată a tuturor injustițiilor comise în această privință;

8. Liberalizarea trecerii frontierelor în conformitate cu Carta drepturilor omului,între cele două părți ale Bucovinei; liberalizarea schimburilor comerciale și financiare; stabilirea de comun acord,a unor mari manifestări culturale și religioase (prznuiri,hramuri,comemorări, festivaluri culturale etc.);

9. Deschiderea mai multor puncte de mic trafic de frontieră;

10. Eliberarea de monstruoasele instincte ale șovinismului,intoleranței religioase,de mincțună și agresivitate națională;

11. Garantarea funcționării optime a uniunilor și asociațiilor culturale ale naționalităților prin asigurarea sediilor lor și a posibilităților de comunicare liberă cu compatrioții de dincolo de frontiera de stat.

In acest sens,ne declarăm adeziunea și sprijinim fără rezerve Apelul Adunării naționale a românilor din regiunea Cernăuți din 7 octombrie 1990 și memoriul Societății pentru cultură românească "Mihai Eminescu" adresat biroului Comitetului executiv al P.C.U.și Comitetului

https://biblioteca-digitala.ro

executiv al sovietului regional al deputaţilor poporului din regiunea Cernăuţi.

Vedem în împlinirea acestor deziderate garanţia dezvoltării fără opreliști a popoarelor noastre,a virtuţilor lor tradiţionale,a comunicării fără prejudecăţi,în spiritul umanismului ce le caracterizează,al credinţei în Dumnezeu şi al binelui comun,în spiritul viitorului unei Europe a zilelor noastre,o Europă fără conflicte naţionale.Dorim ca Bucovina să redevină,aşa cum a mai fost,un model de conveţuire şi prietenie interetnică,o adevărată Elveţie culturală a Răsăritului.

In urma aprobării de către Adunarea Populară care a avut loc la Suceava pe data de 28 noiembrie 199o,prin împuternicirea ei,reprezentanţii forurilor organizatoare îşi exprimă astfel liber consimţit acordul:

1. Uniunea Voitra Românească - Pavel Polaj
2. Societatea Culturală „Ştefan cel Mare" - Bucovina
3. Protopopiatul Ortodox Suceava - Magua Andronic
4. Uniunea polonezilor din România „Sonet" Suceava
Vicepreşedinte: Stelian Franciszek
5) Consiliul jud Suceava al Comunităţii Ruslor Lipoveni din România
Preşedinte
6) Societatea pentru Cultura şi Tradiţia Românilor din Bucovina
Preşedinte H. Frăţeanu
7) Inspectoratul şcolar al judeţului Suceava
8 Universitatea „Ştefan cel Mare" Suceava
Rector: Prof. univ. dr. ing. Emanuel Diaconescu

https://biblioteca-digitala.ro

Către,

PARLAMENTUL ROMÂNIEI,
PREŞEDINŢIA ROMÂNIEI,
GUVERNUL ROMÂNIEI,
TELEVIZIUNEA ROMÂNĂ,
RADIODIFUZIUNEA ROMÂNĂ

Ţinând cont de efectele dezastroase ale deznaţionalizării pe care stăpânirea sovietică le-a urmărit vreme de o jumătate de secol, în teritoriile româneşti ocupate samavolnic în urma aplicării pactului Ribbentrop - Molotov, act internaţional agresiv şi ilegal, dezavuat deja de numeroase parlamente europene, ţinând cont de faptul că în regiunea Cernăuţi şi Republica Moldova, se continuă în mod dirijat, politica de falsificare brutală a istoriei noastre naţionale, în scopuri meschine ţinând numai de sfera politicului, şi ţinând cont de numeroaselor solicitări din partea multor cetăţeni de bună credinţă din aceste teritorii, care s-au adresat pe diverse căi şi-n numeroase rânduri conducerilor societăţilor noastre, facem la rândul nostru un vibrant apel de suflet şi conştiinţă românească, către conducerile Televiziunii Române şi a Radiodifuziunii Române, de a crea în cel mai scurt timp, emisiuni culturale săptămânale, la ore de maximă audienţă, dedicate adevăratei istorii şi a teritoriilor româneşti martire - BASARABIA, NORDUL BUCOVINEI şi ŢINUTUL HERŢA, toate subiectele urmând să fie în strânsă conexiune cu întreaga noastră istorie şi cultură naţională.

Totodată ne exprimăm speranţa că cele două instituţii de bază ale mass-mediei româneşti, vor încerca reluarea frumoasei iniţiative a duplexurilor periodice.

De o importanţă aparte ni se pare demn de avut în vedere şi îmbunătăţirea sistemului de telecomunicaţii cu Republica Moldova şi Ucraina (în principal Regiunea Cernăuţi) cu ultimul stat vecin România, neavând nici până în prezent linii telefonice automate cu prefix.

În sfârşit, alt factor care ar putea să aducă reale şi consistente foloase naţionale în lupta împotriva acestui fenomen de înstrăinare dintre români, ar fi după părerea noastră, activarea lucrărilor de modernizare a releului de televiziune de la Mihoveni Suceava, care să emită mult mai eficient în regiunea Cernăuţi, unde sunt

Fig. 4: Adresă comună a societăţilor culturale sucevene (05.04.1995).

https://biblioteca-digitala.ro

numeroase localităţi româneşti, în care nu se poate recepţiona nici măcar programul televiziunii de la Chişinău.

SOCIETATEA CULTURALĂ „ŞTEFAN CEL MARE" BUCOVINA
- preşedinte executiv - prof. **MUGUR ANDRONIC**

ASOCIAŢIA CULTURALĂ „PROBASARABIA - ŞI BUCOVINA"-filiala Suceava
- preşedinte - doctor **DUMITRU GEORGESCU**

UNIUNEA ROMÂNILOR BUCOVINENI-filiala Suceava
- preşedinte - profesor **NICOLAE CÎRLAN**

UNIUNEA „VATRA ROMÂNEASCĂ"-filiala Suceava
- preşedinte - profesor **GHEORGHE MOGA**

SOCIETATEA CULTURALĂ „ŢINUTUL HERŢA"-filiala Suceava
- preşedinte - col.(r) **DUMITRU CRIHAN** - veteran de război

FUNDAŢIA CULTURALĂ „MEMORIA"-filiala Suceava
- preşedinte - ec. **DUMITRU ONIGA**

FUNDAŢIA NAŢIONALĂ „RENAŞTEREA ROMÂNEASCĂ"
- preşedinte - **PEDU POPA - CĂRPINIŞ**

SOCIETATEA PENTRU CULTURĂ ŞI LITERATURĂ ROMÂNĂ ÎN BUCOVINA -filiala Suceava
- preşedinte prof. **NICOLAI MOSCALIUC**

SUCEAVA,
5.04.1995

https://biblioteca-digitala.ro

a

b

Fig. 5: Cernăuți, 31 martie 1991, delegația Societății la mormântul lui Aron Pumnul.

Fântâna Albă, locul masacrării populației românești de către ocupantul sovietic, 31 martie 1991; Mugur Andronic, preşedintele executiv şi Mihai Căruntu, fost membru, depun coroana de flori din partea Societății, la monumentul comemorativ ridicat de Societatea „Arboroasa".

Suceava, iunie 1992, parte din membrii Societății participanți la anunarea generală.

c

https://biblioteca-digitala.ro

https://biblioteca-digitala.ro

Românul nu piere...

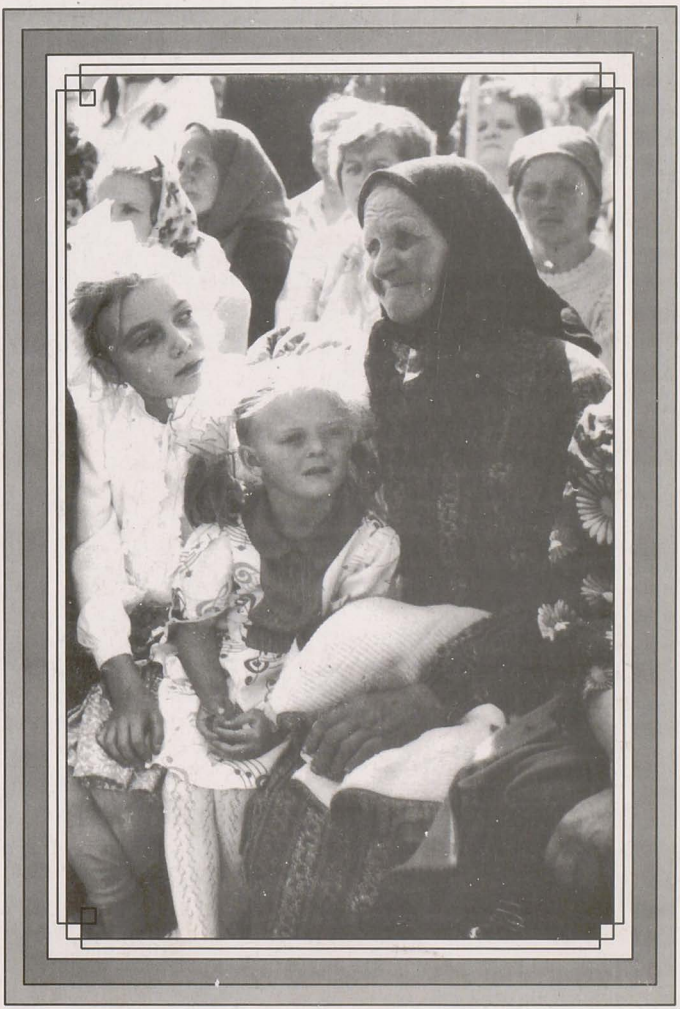

Aspect de la Adunarea Națională a românilor (7 octombrie 1990 - Cernăuți)

https://biblioteca-digitala.ro